

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARINI KABULLERİNE YÖNELİK ALGILARININ ÖLÇÜLMESİ*

Doç. Dr. Murat ÖZCAN**

Doç. Dr. Mehmet GÜNLÜK***

Öğr. Gör. Dr. Erol GEÇİCİ****

Araştırma Makalesi/Research Article

Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi

Haziran 2025, 27(2), 96-128

ÖZ

Bu araştırma muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarına yönelik tutum ve davranışlarını etkileyen faktörlerin Teknoloji Kabul Modeli çerçevesinde belirlenerek yapay zekâ teknolojilerini kabullenme algılarının ortaya konmasını amaçlamaktadır. 485 muhasebe meslek mensubundan anket yoluyla toplanan verilerin Yapısal Eşitlik Modellemesi analizi sonucunda teknolojik yenilikçiliğin algılanan kullanım kolaylığını, bu kolaylığın da algılanan kullanışlılığı pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Çalışmanın diğer istatistiki olarak anlamlı bulguları, algılanan kullanım kolaylığının, kullanıma yönelik tutum üzerinde etkisinin olmadığını, algılanan kullanışlılığın kullanım kolaylığı üzerinde pozitif etkisinin olduğunu, yapay zekâ kaygısının kullanıma yönelik tutum üzerinde negatif yönde, bu tutumun da davranışsal niyet üzerinde pozitif yönde etkisi olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Meslek Mensupları, Yapay Zekâ, Yapay Zekâ Uygulamaları, Yapısal Eşitlik Modellemesi

JEL Sınıflandırması: M40, M41, M49

* Makale Geliş Tarihi (Date of Submission): 16.10.2024; Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 13.03.2025
Bu çalışma, 27-29 Eylül 2024 tarihleri arasında Bartın Üniversitesinin ev sahipliğinde gerçekleştirilen 11. Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Kongresinde sunulan “Muhasebe Meslek Mensuplarının Yapay Zekâ Uygulamalarını Kabullerine Yönelik Algılarının Ölçülmesi” başlıklı özet bildirinin genişletilmiş halidir.

** Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe-Finansman Ana Bilimdalı, mozcan@ibu.edu.tr, orcid.org/0000-0001-9106-4146

*** Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Milas Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, İşletme Yönetimi Programı, mehmetgunluk@mu.edu.tr, orcid.org/0000-0001-9665-7557

**** Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Yeniçağa Yaşar Çelik Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Lojistik Programı, erol.gecici@ibu.edu.tr, orcid.org/0000-0002-3511-0176

Atıf (Citation): Özcan, M., Günlük, M., & Geçici, E. (2025). Muhasebe Meslek Mensuplarının Yapay Zekâ Uygulamalarını Kabullerine Yönelik Algılarının Ölçülmesi, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 27(2), 96-128. <https://doi.org/10.31460/mbdd.1568088>

ACCEPTANCE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS BY ACCOUNTING PROFESSIONALS

ABSTRACT

This research aims to determine the factors affecting attitudes of accounting professionals towards artificial intelligence applications within the framework of Technology Acceptance Model. Structural Equation Modeling analysis of data collected from 485 professionals show that technological innovation has a positive effect on perceived ease of use, which has a positive effect on perceived usefulness. Other statistically significant findings show that perceived ease of use does not affect attitude towards use; perceived usefulness has a positive effect on perceived ease of use; artificial intelligence anxiety has a negative effect on attitude towards use, which has a positive effect on behavioral intention.

Keywords: Accountants, Artificial Intelligence, Artificial Intelligence Applications, Structural Equation Modeling

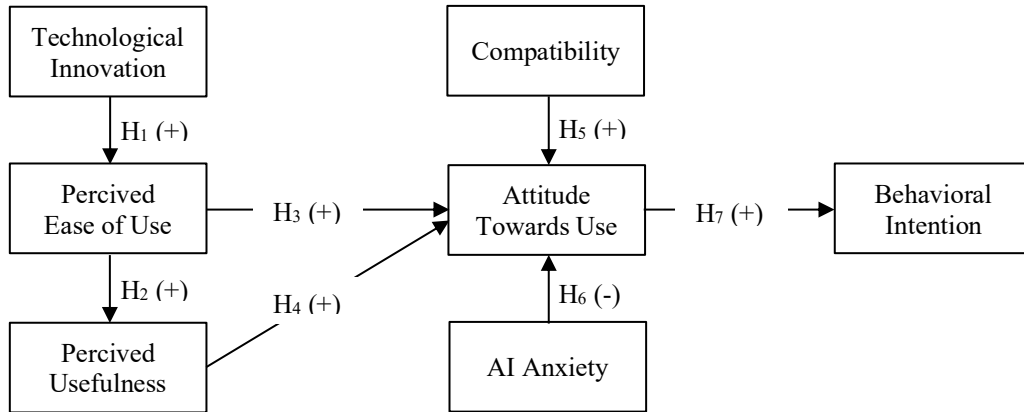
JEL Classification: M40, M41, M49

EXTENDED SUMMARY

PURPOSE AND MOTIVATION

The continuous development of artificial intelligence (AI) applications leads to rapid changes in the way accounting processes and practices, when the principles of double-entry bookkeeping were introduced (Otar, 2005, p.97), and the accounting and auditing professionals are significantly affected by these changes (Greenman, 2017; Chukwuani & Johnson, 2018; Serçemeli, 2018; Gacar, 2019; Yücel & Adiloğlu, 2019; Chukwuani & Egiyi, 2020; Li et al., 2020; Özbek, 2024). Although artificial intelligence applications provide many benefits in accounting and auditing processes, these applications bring with them some difficulties and concerns for professional accountants. By using AI applications, accounting professionals become more effective, efficient and competent, provide effective and efficient services to government officials and more taxpayers, and provide more added value to taxpayers by accepting and effectively using AI applications. When the literature is examined, one sees that there are only a few studies measuring the perceptions of accounting professionals towards AI applications. Filling this void in the literature, this research aims to determine the attitudes and behaviors of accounting professionals towards AI applications and to reveal their perceptions regarding their acceptance of AI applications.

In this research, a total of 7 hypotheses are developed to measure the acceptance of artificial intelligence applications among accounting professionals within the framework of the Technology Acceptance Model shown in Figure 1.

Figure 1. Research Model

METHODOLOGY

In an attempt to test the proposed relationships among the theoretical constructs of interest, a questionnaire-based experimental design is employed in this study. Our sample is comprised of professional accountants in Turkey. The data was obtained from 485 accounting professionals through questionnaires. Participants were determined by simple random sample selection. Descriptive statistical analysis, confirmatory factor analysis, reliability analysis and regression analysis were performed on the data set. Structural Equation Modeling (PLS-SEM) analysis was carried out for the reliability, validity and hypothesis testing of the research model, using the SmartPLS4 program.

RESULTS AND DISCUSSION

According to the analysis results, technological innovativeness of accounting professionals ($\beta=0.682$; $t=10.533$; $p<0.01$) has a statistically significant and positive effect on perceived usefulness of artificial intelligence applications' which supports hypothesis. Furthermore, perceived ease of use of artificial intelligence applications by accounting professionals ($\beta=0.808$; $t=13.438$; $p<0.01$) has a statistically significant and positive effect on perceived usefulness and provides support for hypothesis H₂. The results also show that perceived usefulness ($\beta=0.468$; $t=4.772$; $p<0.01$) and compatibility ($\beta=0.374$; $t=3.904$; $p<0.01$) have statistically significant and positive effects on attitudes of accounting professionals towards the use of artificial intelligence applications; however, artificial intelligence anxiety ($\beta=-0.122$; $t=2.127$; $p<0.05$) has a statistically significant and negative effect. On the other hand, perceived ease of use ($\beta=0.047$; $t=0.645$; $p>0.05$) does not have a statistically significant effect on the attitudes towards use. These results support hypotheses H₄, H₅ and H₆, while hypothesis H₃ is not supported. Finally, the results show that attitude of accounting professionals towards using artificial intelligence applications ($\beta=0.902$; $t=35.547$; $p<0.01$) has a statistically significant and positive effect on behavioral intention, supporting hypothesis H₇.

CONCLUSION AND IMPLICATIONS

In light of these findings, the acceptance of artificial intelligence applications by professional accountants depends on their high technological innovativeness, their belief that artificial intelligence applications are compatible with their work, and their low anxiety levels towards artificial intelligence applications. The high levels of professional sustainability among accountants, their ability to provide effective and efficient services to state authorities and a greater number of taxpayers, and their capacity to add more added value to taxpayers can only be achieved if they possess the attributes mentioned above.

1. GİRİŞ

Nanoteknolojideki ilerlemelerin, sürekli artan hesaplama gücüne sahip donanım geliştirmeyi mümkün hale getirmesi (Li ve diğerleri, 2020, s.1; Dingli ve diğerleri, 2021) dijital teknolojinin, yapay zekâ, blok zincir, büyük veri, nesnelerin interneti ve bulut bilişim ve şeklindeki formlarının hayatın hemen her alanında kolaylık ve konfor sunacak şekilde yer almasına ve bununla birlikte insanların iş yapma yöntemlerinde olağanüstü şekilde hızlı değişimlere yol açmıştır (Gomber ve diğerleri, 2018, s.222-223; Kureljusic & Karger, 2024, s.82). Şirketlerin sistemlerini dijital hale getirmek suretiyle gelişmiş bilgi işlem gücüne sahip olmaları ve büyük veri tabanlarına giderek daha fazla erişebilmeleri, onların iş süreçlerini basitleştirmek için yeni teknolojik araçları benimsemelerine ve iş modellerini operasyonlarında yenilik yapacak şekilde dönüştürmelerine olanak tanımıştır (Han ve diğerleri, 2023, s.1). Dijital teknoloji uygulamalarının öneminin tüm sektörler için günden güne artarak daha verimli iş süreçleri oluşturmada etkin rol oynamaları hükümetlerin, akademisyenlerin, sosyal medyanın ve endüstrilerin teknolojinin dijital formlarıyla daha çok ilgilenmelerine ve odaklanmalarına zorlamaktadır (Brock & von Wangenheim, 2019; Han ve diğerleri, 2023). Önlenemeyen şekilde hızlı gelişme ve ilerlemelerini yaşadığımız dijital çağın en *trend* ve *popüler* teknolojik formlarından birisi de yapay zekadır (Chollet, 2021, s.1).

Sorulara yanıt verme, ortaya çıkan sorunlarla başa çıkma, sorunları çözme ve benzeri gibi belirli bir zekâ düzeyine dayalı birçok işlevi çalıştırabilen ve kendi başına karar alabilen “insan yerine insan benzeri otomasyon” olarak tanımlanan yapay zeka (Hemin, 2017, s.3), günümüz bilgisayar sistemlerinin karmaşık insan benzeri bilişsel becerileri, bilgi edinimini ve kendini düzeltmeyi kullanarak sorunları çözme yeteneğiyle ilgilenen bir bilgisayar bilimi ve mühendisliğine dayalı teknoloji disiplini (Venkatesan & Sumathi, 2019, s.371).

İnsan zekasını simüle edecek şekilde büyük miktarda veriyi toplayarak analiz edebilen, kalıpları tanıyabilen ve bunlar üzerinde kendi başlarına kararlar alabilen teknolojik bileşenlerin bir araya

getirilmesinden oluşan (Hemin, 2017, s.2; Canhoto & Clear, 2020, s.184) yapay zekânın günümüzde konuşma veya görüntü tanıma, tıbbi teşhisler ve rutin işlerin otomatikleştirilmesi dahil olmak üzere birçok sektör ve alanda kullanıldığı göz önüne alındığında, yapay zeka günümüzde birçok farklı disiplin ve sektör için sonuçları olan disiplinler arası bir kavramdır (Kureljusic & Karger, 2024, s.82). Yapay zeka uygulamalarının sürekli gelişmesi, çift taraflı kayıt tutma esaslarının ortaya sürüldüğü 1363 yılından bu yana başarıyla ilerleyen muhasebe süreçlerinin ve uygulamalarının (Otar, 2005, s.97) yürütülme şeklinde hızlı değişimlere yol açmakta, yaşanan bu değişimlerden muhasebe ve denetim mesleği ile bu mesleklerin profesyonelleri önemli ölçüde etkilenmektedir (Greenman, 2017; Chukwuani & Johnson, 2018; Serçemeli, 2018; Gacar, 2019; Yücel & Adiloğlu, 2019; Chukwuani & Egiyi, 2020; Li ve diğerleri, 2020; Özbek, 2024).

Makine öğrenimi algoritmaları gibi yapay zekâ uygulamalarının finansal raporlama, denetim, hile tespiti ve veri analizi süreçlerinde kullanımı, verilerin doğruluğunun ve güvenilirliğinin sağlanmasında, verimliliğin artırılmasında, maliyetlerin düşürülmesinde ve etkin yönetsel kararlar alınmasında önemli öngörüler sağlamaya yardımcı olabilir. Yapay zekâ uygulamalarının muhasebe ve denetim süreçlerinde çok sayıda fayda sağlamasına karşın bu uygulamalar beraberinde muhasebe meslek mensupları için bazı zorluklar ve kaygılar getirmektedir. Literatür incelendiğinde muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamaları hakkındaki bilgi eksikliği, algıladıkları kullanım kolaylığı, önyargıları, bilgi güvenliği kaygıları ve etik sonuçların yanında yapay zekanın mesleki becerileri üzerindeki uygulamaya yönelik etkisi ile işlerinin sürekliliği konularında endişe duyduklarını gösteren çalışmalara rastlanmaktadır (Bizarro & Dorian, 2017; Greenman, 2017; Chukwuani & Johnson, 2018; Serçemeli, 2018; Gacar, 2019; Yücel & Adiloğlu, 2019; Chukwuani & Egiyi, 2020; Li ve diğerleri, 2020; Özbek, 2024). Literatürdeki bu çalışmaların çıkış noktasının muhasebe meslek mensuplarının işlerinde yapay zekâ uygulamalarını benimseme konusundaki tutumlarının ve niyetlerinin belirlenmesi olduğu görülmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarını kullanarak daha etkin, verimli ve yetkin hale gelebilmeleri, devlet otoritesine ve daha fazla mükellefe etkin ve verimli hizmet verebilmeleri ve mükelleflerine daha fazla katma değer sunabilmeleri onların yapay zekâ uygulamalarını kabul etmeleri ve bu uygulamaları etkili bir şekilde kullanmaları ile mümkün olabilir. Literatür incelendiğinde muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarına yönelik algılarını ölçen çalışmaların az sayıda olduğu görülmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarına yönelik tutum ve davranışlarının belirlenmesi ve bunun sonucunda yapay zekâ uygulamalarını kabullerine yönelik algılarının ortaya konması amaçlanmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarını kabullerine yönelik algılarının ölçülmesinde teknoloji kabul modelinin uygulandığı bu çalışmada modele algılanan uygunluk, teknolojik yenilikçilik ve yapay zekâ kaygısı değişkenlerinin dışsal değişkenler olarak eklenmesi bu çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bireyin belirli bir davranışta bulunma olasılığının (Al-Gahtani & King, 1999, s.278) ve o davranışı gerçekleştirme konusundaki istekliliğinin göstergesi olan *davranışsal niyet*, belirli bir davranışın doğrudan öncüsüdür. Bu sebeple niyeti etkileyen unsurların anlaşılması, bireyin bir davranışta bulunma olasılığının daha iyi tahmin edilmesini sağlayabilir (Bradley, 2009, s.278). Literatür incelendiğinde bireylerin bilgi sistem ve teknolojilerindeki yenilikleri kabul etme ve kullanma davranışlarının altında yatan motivasyonları anlamak için geliştirilen pek çok model ve teori (*Teknoloji Kabul Modeli, Mantıklı Eylem Teorisi, Planlı Davranış Teorisi, Yenilik Yayılma Teorisi, Sosyal Biliş Teorisi, Motivasyonel Model, Planlı Davranış Modeli ve Birleştirilmiş Teknoloji Kabul Modeli*) ile karşılaşılmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarına yönelik tutum ve davranışlarının belirlenmesi ve bunun sonucunda yapay zekâ uygulamalarını kabullerine yönelik algılarının ortaya konmasını amaçlayan bu çalışmada Davis (1985) tarafından geliştirilen ve kullanıcı kabul davranışını açıklamak için en yaygın olarak tercih edilen modellerden arasında yer alan *teknoloji kabul modeli* kullanılmıştır. Literatür incelendiğinde Teknoloji Kabul Modelinin teorik temellerinin “*Beklenti-Değer Modeli*” ve “*Mantıklı Eylem Teorisi*”ne dayandığı görülmektedir.

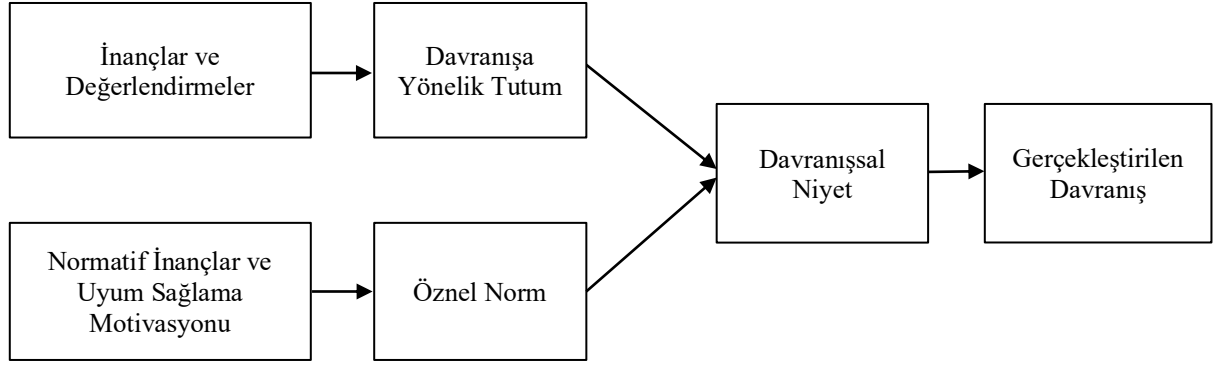
2.1. Beklenti-Değer Teorisi

Atkinson (1957)'un *detaylı ve ufuk açıcı* çalışmasıyla temeli atılan ve bireylerin başarı motivasyonlarının açıklanmasına ilişkin en önemli görüşlerden biri olan Beklenti-Değer Teorisi, bireylerin davranışlarının altında yatan motivasyonları anlamak için geliştirilmiştir (Atkinson, 1957, s.3 559). Beklenti-Değer Teorisinin temelinde bireyin farklı motivasyon faktörleri arasında nasıl seçim yaptığına yönelik bilişsel bir süreç yer almaktadır. Bir bireyin davranışını belirleyen motivasyonun, bu davranış sonucunda ortaya çıkan beklentiler olduğunu savunan Beklenti-Değer Teorisine göre birey bir beklenti ile ilgili oluşan çekicilikten dolayı motivasyona sahiptir ve bu motivasyon bireyin seçimleri, davranışları, kararları gibi bir dizi davranışsal faaliyeti belirler (Wigfield, 1994, s.49). Bireyler, bekledikleri sonuçlara ve bu beklenen sonuçlara atfettikleri değerlere göre davranışları seçerler (Borders ve diğerleri, 2004, s.539). Bireylerin seçimi, ısrarı ve performansı, faaliyeti ne kadar iyi yapacaklarına ve bu faaliyete ne kadar değer verdiklerine yönelik inançlarıyla açıklanabilir (Atkinson, 1957; Eccles ve diğerleri, 1983; Wigfield & Eccles, 1992; Wigfield, 1994). Beklenti, olumlu veya olumsuz sonuçların belirli bir eylemle ilişkilendirilmesi veya belirli bir eylemden kaynaklanması olasılığının ölçümü olarak tanımlanmaktadır (Mazis ve diğerleri, 1975: 38). Beklentinin gücü ve sonuca atfedilen değer, davranışı gösterme eğiliminin gücünü belirlemektedir (Mazis ve diğerleri, 1975, s.38).

2.2. Mantıklı Eylem Teorisi

Fishbein ve Azjen (1975)'in geliştirdiği ve birey davranışını anlamaya yardımcı bilişsel temelli teorilerden biri olan Mantıklı Eylem Teorisinin temel amacı irade sonucunda gerçekleşen sosyal

davranışların belirleyicilerini açıklamaktır (Fishbein & Ajzen, 1975; Ajzen & Fishbein, 1980). Beklenti Değeri Teorisinin tahmin edici ve açıklayıcı doğasını geliştiren Mantıklı Eylem Teorisi, bir bireyin belirli bir davranışının, o davranışı gerçekleştirmeye yönelik davranışsal niyeti tarafından belirlendiğini, davranışsal niyetin de tutum ve öznel (sübjektif) normlardan etkilendiğini öne süren genel bir modeldir (Davis ve diğerleri, 1989).

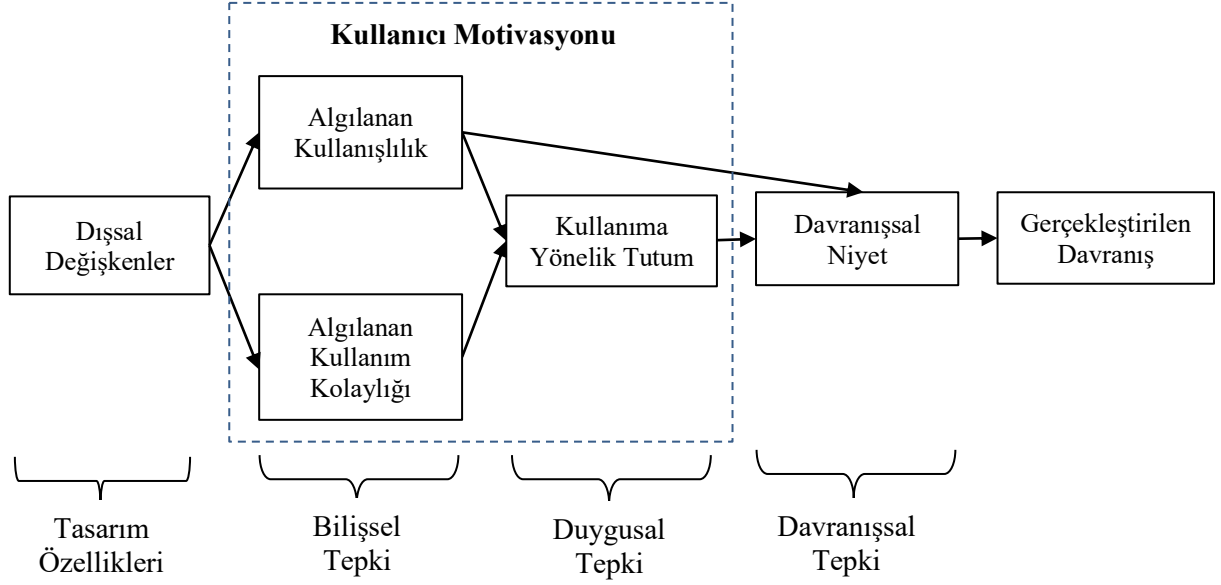
Şekil 1. Mantıklı Eylem Teorisi

Kaynak: Davis, F.D., Bagozzi, R.P., & Warshaw, P.R. (1989). User acceptance of computer technology: A comparison of two theoretical models. *Management Science*, 35 (8), 982-1003.

Şekil 1'de gösterilen Mantıklı Eylem Teorisi, bir bireyin davranışsal niyetinin davranışa yönelik tutum ve öznel normlardan etkilendiğini, davranışsal niyetin de gerçekleşen davranışa sebep olduğunu öne sürmektedir. Teoriye göre bireyin davranışa yönelik tutumları bireyin inanç ve değerlendirmelerinden, öznel normları ise bireyin normatif inançları ve uyum sağlama motivasyonundan etkilenmektedir. Davranışa yönelik tutum, bireyin davranışı gerçekleştirmenin sonuçlarına ilişkin inançlarının ve değerlendirmelerinin bir fonksiyonudur. Öznel norm, bireyin davranışı kabul kararında referans gruplarının etkisi olarak tanımlanır (Davis ve diğerleri, 1989, s.984).

2.3. Teknoloji Kabul Modeli

Sosyal Psikoloji Teorisi ile Mantıklı Eylem Teorisinden hareket edilerek Davis (1985)'in geliştirdiği Teknoloji Kabul Modeli, yeni bir teknolojinin bireyler tarafından kabul edilmesini bireyin algıları, tutumları, niyetleri ve davranışları arasındaki nedensellik bağları ile açıklar (Özcan & Günlük, 2021, s.79). Bireylerin yeni sistem ve teknolojiyi kabul davranışlarını açıklamak için en yaygın kullanılan modellerden biri olan (Dasgupta ve diğerleri, 2002 s.87; Venkatesh ve diğerleri, 2003, s.429; Lu ve diğerleri, 2003, s.207; King & He, 2006, s.740; Radhakrishnan & Chattopadhyay, 2020) Teknoloji Kabul Modeline göre teknoloji kabul davranışı dış faktörlerin (sistem tasarım özellikleri) bilişsel tepkileri (algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan kullanışlılık) tetiklediği ve bu tepkilerin de duygusal (teknolojiyi kullanmaya yönelik tutum) ve davranışsal (davranışsal niyet) bir tepki oluşturduğu dört aşamalı bir süreçtir (bkz. Şekil 2) (Davis, 1985; 1989; 1993).

Şekil 2. Teknoloji Kabul Modeli

Kaynak: Davis, F.D. (1985). A technology acceptance model for empirically testing new enduser information systems: Theory and results. Doctoral Dissertation, Massachusetts Institute of Technology.

Teknoloji Kabul Modeline göre bir bireyin belirli bir teknolojiyi uygulama olasılığı olan davranışsal niyet, bireyin belirli bir teknolojiyi uygulamasına veya kullanmasına yönelik davranışı gerçekleştirmesine yol açar (Özcan & Günlük, 2021, s.79). Teknoloji Kabul Modeli, yeni bir sistemin kabulünün, bireyin sistemi kullanmaya yönelik davranışsal niyete sahip olmasıyla belirlendiğini ve bunun da bireyin sistemi kullanmaya yönelik tutumdan; tutumun ise algıladıkları fayda ve kullanım kolaylığından etkilendiğini ileri sürer.

Teknoloji Kabul Modelinin ilk aşaması, bireyin sahip olduğu demografik özellikleri ve sosyal çevresi, eğitim düzeyi, kişisel beceri ve yetkinlikleri ile iş deneyimi, görev tanımları, sistemin teknik özellikleri, örgütsel faktörler, dokümantasyon ve gibi kontrol dışı kalan dışsal değişkenleri içeren tasarım özelliklerinden oluşmaktadır (Davis ve diğerleri, 1989, s.987-988; Taylor & Todd, 1995, s.148; Szajna, 1996, s.86; Al-Gahtani & King, 1999, s.278; Legris ve diğerleri, 2003, s.196; Kim & Chang, 2007, s.792).

Modelin ikinci aşamasını, yeni bir sistemin kullanımında temel belirleyiciler konumundaki olan algılanan kullanışlılık (fayda) ve algılanan kullanım kolaylığını içeren bilişsel tepkiler oluşturur. Algılanan kullanım kolaylığı; bireyin yeni bir sistemi kullanımı sırasında çok fazla zihinsel ve fiziksel çaba göstermeyeceğine ilişkin değerlendirmesidir (Davis, 1989, s.320). Bireyin yeni bir sisteme ilişkin algıladığı kullanım kolaylığı ise bireyin o sisteme ilişkin algıladığı fayda ile o sistemi kullanmaya ilişkin tutumunu etkiler (Davis, 1989; Özer ve diğerleri, 2010; Lin & Lu, 2000; Moon & Kim, 2001; Cheng ve

diğerleri, 2006). Bireyler yeni bir sistemi kolay bir şekilde kullanacaklarını algılamaları durumunda, o sistemi kabul etme ve kullanma konularında daha istekli olacaklardır (Saade & Bahli, 2005, s.318). Algılanan kullanılabilirlik, bireyin yeni bir sistemi kullanması durumunda kendisine sağlayacağı faydanın giderek artacağına ilişkin değerlendirmesinin ifadesidir (Gyampah & Salam, 2004, s.733). Bireyin yeni bir sistemin kullanımını kolaylıkla öğrenilebilmesi, o sistemin kabulünü ve kullanımını daha faydalı duruma getirebilir (Venkatesh & Davis, 2000, s.187). Algılanan kullanılabilirlik, bireyin yeni bir sistemi kullanmasına yönelik tutumunu ve davranış niyetini etkilerken; yeni bir sistemin kullanımına yönelik algılanan kullanılabilirlik ve algılanan kullanım kolaylığının o sistemi yönelik tutum üzerinde birlikte etkileri bulunmaktadır (Davis, 1989). Bununla beraber, yeni bir sistemin kullanım kolaylığı algısının, algılanan kullanılabilirliği da olumlu şekilde etkilediği görülmüştür (Chen & Tan, 2004; Gefen ve diğerleri, 2003; Wu & Wang, 2005; Kamarulzaman, 2007; Kim & Forsythe, 2008; Chiu ve diğerleri, 2009a; Chiu ve diğerleri, 2009b; Ha & Stoel, 2009; Lu & Su, 2009; Aldás-Manzano ve diğerleri, 2009; Kim ve diğerleri, 2010; Wen ve diğerleri, 2011; Chen, 2012; Im & Hancer, 2014; Agrebi & Jallais, 2015; Groß, 2015; Gümüşsoy & Yeterel, 2016; Phonthanakitithaworn ve diğerleri, 2016).

Teknoloji Kabul Modelinin üçüncü aşaması kullanıma yönelik tutumu içeren duygusal tepkilerden oluşmaktadır. Bireyin yeni bir sistemi kolay olarak algılaması veya o sistemin çıktılarının kendisi için faydalı olarak değerlendirmesi neticesinde sisteme yönelik tutumu ortaya çıkar. Bu nedenle yeni bir sistemin kullanımına yönelik tutum, o sistemin çıktılarına ilişkin beklentilerden önemli derecede etkilenmektedir (Moore & Benbasat, 1996).

Son aşama ise davranış niyetini içeren davranışsal tepkilerden oluşmaktadır. Kullanım için davranış niyeti, bireyin belirli bir davranışta bulunma olasılığıdır ve bireyin, davranışı gerçekleştirme konusundaki isteğini gösterir. Literatür incelendiğinde algılanan kullanılabilirlik ve kullanıma yönelik tutumun, davranış niyetini doğrudan etkilediğini gösteren çalışmaların bulunduğu görülmektedir (Mathieson, 1991; Al-Gahtani & King, 1999; Moon & Kim, 2001; Brown ve diğerleri, 2002; Chau & Hu, 2002; Amoako-Gyampah & Salam, 2004; Gong ve diğerleri, 2004; Shih, 2004; Huang, 2005; Hu ve diğerleri, 2005).

2.4. Uygunluk

Uygunluk, bir yeniliğin kullanımının mevcut sosyokültürel değerler ve inançlar, geçmiş ve mevcut tecrübeler ve potansiyel benimseyenlerin ihtiyaçları ile tutarlı olacak biçimde algılanma göstergesidir (Rogers, 1962, s.126-127). Yeni bir teknolojinin kullanımının bireylerin çalışma ilkelerine, biçimlerine ve gereksinimlerine yanıt verme derecesi ve yeteneğinin göstergesi olan uygunluk (Rogers, 1995, s.224), yeni bir teknolojinin bireyin çeşitli yönlerine ve teknolojinin kullanılacağı duruma ne ölçüde uygun olduğunu değerlendirir (Karahanna ve diğerleri, 2006, s.782). Yeni teknolojilerin bireylerin geçmiş alışkanlıklarıyla uygunluğu, yeni teknolojilerin bireyler tarafından benimsenmesinde önemli bir

dış faktör olarak kabul edilmektedir (Karahanna ve diğerleri, 1999, s.191; Plouffe ve diğerleri, 2001, s.214). Literatür incelendiğinde kullanıma yönelik tutumun uygunluk bileşenlerinden etkilendiği belirtilmektedir (Gefen ve diğerleri, 2003, Wu & Wang, 2005; Kamarulzaman, 2007; Lin, 2007; Kim & Forsythe, 2008; Chiu ve diğerleri, 2009a; Chiu ve diğerleri, 2009, Ha & Stoel, 2009; Lu & Su, 2009; Aldás-Manzano ve diğerleri, 2009; Kim ve diğerleri, 2010; Wen ve diğerleri, 2011; Chen, 2012; Im & Hancer, 2014; Agrebi & Jallais, 2015; Groß, 2015; Gümüşsoy & Yeterel, 2016; Phonthanakitithaworn ve diğerleri, 2016). Buradan hareketle, muhasebe meslek mensupları yapay zekâ uygulamalarını kullanmanın çalışma şekillerine ve ihtiyaçlarına uygun olduklarını algılamaları durumunda, yapay zekâ uygulamalarını kullanmaya yönelik tutum geliştirmeleri beklenmektedir.

2.5. Teknolojik Yenilikçilik

Yenilikçilik, bir bireyin yeni fikirlerin, süreçlerin, ürünlerin veya hizmetlerin üretilmesine, kabul edilmesine ve uygulanmasına açık olma eğilimi şeklinde tanımlanmaktadır (Zaltman ve diğerleri, 1973, s.2; Hurley & Hult, 1998, s.44). Mevcut teknolojilerin ötesine geçme konusunda bir istekliliği temsil eden teknolojik yenilikçilik ise bireyin teknolojik konulara yönelik olumlu ilgisinin ifadesidir (Lumpkin & Dess, 1996, s.142). Teknolojik yenilikçilik, bireyin yeni teknolojileri etkin bir şekilde öğrenerek yeni teknolojilere uyum sağlama ve bu teknolojileri kullanma konusunda sarf edeceği çabaları içerir.

Bireyin yeni bir teknoloji geliştirmesi, yeni teknolojileri takip ederek benimsemesi ve yeni teknolojileri kullanarak problem çözme becerisine sahip olması o bireyin *teknolojik yenilikçilik* konusunda sahip olduğu özellikleri göstermektedir. Teknolojik yenilikçi özelliklere sahip birey eksikliğini hissettiği konularda teknolojik olarak çözüm yolları arayarak bu konularda fikir geliştirir, teknolojik gelişmeleri mümkün olduğunca takip ederek kullanır. Ürettiği çözüm yollarını kolaylıkla projeye dönüştürerek bu konulardaki düşüncelerini çevresindeki iş ve sosyal arkadaşları ile paylaşır (Eren, 2010, s.19). Literatür incelendiğinde Kim ve diğerleri (2010), Leong ve diğerleri (2013) ve Natarajan, Balasubramanian & Kasilingam (2017) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları teknolojik yenilikçiliğin, algılanan kullanım kolaylığı üzerinde etkisi olduğunu göstermektedir.

2.6. Yapay Zekâ Kaygısı

Yapay zekâ, yazılım ve makinelerin insan zekasını taklit etmesini sağlayan dijital teknolojilerden biridir (Fetzer, 1990). Yapay zekâ teknolojilerinin günlük yaşamdaki kullanımları arttıkça bireylerin yapay zekaya yönelik tutum ve algılarını anlamak, yapay zekâ uygulamalarının geliştirilmesi, benimsenmesi ve yapay zekâ davranışlarının düzenlenmesi açısından önem arz etmektedir (Zhang & Dafeo, 2019; Araujo ve diğerleri, 2020; O'Shaughnessy ve diğerleri, 2022).

Yapay zekâ uygulamalarının yaygınlaşmaları bireyler ve toplumlar için çeşitli kaygıları da beraberinde getirmektedir. Yapay zekânın, birey kontrolü dışında hareket eden, programcısının

yönlendirmesine ihtiyaç duymadan yeni hedefler bularak bu hedeflere ulaşmak için gerekli kaynakları edinen "otonom" bir teknoloji olacağı ve bireylerin işleyen süreçte karar alma konusunda söz hakkın sahip olmayacağı belirtilmektedir (Johnson & Verdicchio, 2017; Ulukapı Yılmaz & Yılmaz, 2024).

Bireyin yapay zekâ üzerindeki kontrolünü kaybetme korkusu olarak tanımlanan “*yapay zekâ kaygısı*” (Johnson & Verdicchio, 2017), bireylerin gelecekleri ile ilgili eğitim, iş ve yaşam koşullarını önemli derecede etkileyecek evrensel bir kaygı haline dönüşmüştür (Li & Huang, 2020). Yapay Zekânın sahip olduğu otonom karar alma mekanizması aracılığıyla birey kontrolü dışında da hareket edebilmesi, fiziksel formlar dışında sanal olarak da var olabilmesi ve kullanıcılarına sohbet robotları şeklinde kişiselleştirilmiş hizmetler sunabilmesi Yapay zekâ kaygısının sebepleri arasında gösterilebilir (Li & Huang, 2020; Ulukapı Yılmaz & Yılmaz, 2024). Literatür incelendiğinde bireylerin yüksek teknolojiye yönelik duydukları kaygıların yeni teknolojileri daha az kullanmaya yönelttiği görülmektedir (Srinivasan, 2015; Çelik, 2011; Dönmez Turan & Kır, 2019; Meuter ve diğerleri, 2003).

Yapay Zekâ uygulamalarının muhasebe ve denetim alanında kullanımına yönelik yapılan çalışmalar Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1. Yapay Zekâ Uygulamalarının Muhasebe ve Denetim Alanında Kullanımına Yönelik Yapılan Çalışmalar

Çalışma	Çalışmanın Odak Noktası	İncelenen Yapay Zekâ Teknolojileri
Zhang ve diğerleri (2020)	Muhasebe mesleğinin karşı karşıya kaldığı çeşitli teknolojik gelişmelerin araştırılması ve yeni teknolojilerin muhasebe meslek mensuplarının karşısına çıkardığı engeller ile fırsatların incelenmesi.	Makina ve Derin Öğrenme, Yapay Genel Zekâ, Blok Zinciri Teknolojisi, Robotik Süreç Otomasyonu, Radyo Frekansı Tanımlama (RFID), Konuşma Tanıma, Doğal Dil İşleme, Yapay Sinir Ağları
Chukwuani ve Egiyi (2020)	Muhasebe sürecinin otomasyonu ve muhasebe meslek mensuplarının otomasyona uyumu ile yapay zekanın muhasebe süreçleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi.	Robotik Süreç Otomasyonu (RPA), Uzman Sistemler, Sinir Ağları, Robotlar, Bulanık Mantık
Lee ve Tajudeen (2020)	Malezya'daki şirketler üzerinde yapay zekâ tabanlı muhasebe yazılımlarının etkilerinin incelenmesi.	Görüntü ve belgelerin saklanması, Bilgi Yakalamanın Otomasyonu, Makina Öğrenimi, OCR Teknolojileri
Kumar Doshi ve diğerleri (2020)	Yapay zekanın muhasebe mesleğinde yarattığı fırsatlar ve tehditlerin araştırılması ile muhasebe meslek mensuplarının teknolojiyi kabullerinin incelenmesi.	Genel AI uygulaması (belirli bir teknoloji tartışılmamıştır)
Ucoglu (2020)	4 Büyük denetim firmasındaki muhasebe ve denetim süreçlerinde makina öğrenimi uygulamalarının incelenmesi.	Makina Öğrenmesi
Mohammad ve diğerleri (2020)	Yapay zekanın muhasebe meslek mensupları üzerindeki etkisinin incelenmesi.	Otomasyon, Robotik, Makine Öğrenimi
Zemánková (2019)	Yapay zekâ uygulamalarında yararlanan denetim hususlarının analiz edilmesi ve 4 büyük denetim firmasının yapay zekâ çalışmalarının değerlendirilmesi.	Karar destek sistemleri, Bilgiye dayalı uzman sistemler, Genetik algoritmalar/programlama, Bulanık sistemler, Sinir ağları, Robotik Süreç Otomasyonu (RPA), Blok Zinciri - Akıllı Sözleşmeler - Akıllı Denetim Prosedürleri
Reddy ve diğerleri (2019)	4 Büyük bağımsız denetim firmasının yapay zekâ konusundaki bakış açılarının ve deneyimlerinin incelenmesi.	Robotik Süreç Otomasyonu, (RPA) - NLP - Konuşma Tanıma, Muhasebe İstihbaratı Uzman Sistemleri (AI/ES), Derin Öğrenme, Bilişsel Analizler ve Katılım
Chukwudi ve diğerleri (2018)	Yapay zekanın muhasebe fonksiyonlarının performansı üzerindeki etkisinin incelenmesi.	Uzman Sistemler, Akıllı Aracılar, Sinir Ağı, Bulanık Mantık, NLP, Genetik Algoritma

Tablo 1. Yapay Zekâ Uygulamalarının Muhasebe ve Denetim Alanında Kullanımına Yönelik Yapılan Çalışmalar devamı

Kokina ve Davenport (2017)	Muhasebe ve denetimde yapay zekanın ortaya çıkışına genel bir bakış sağlayarak bilişsel teknolojilerin denetçiler ve denetim süreci üzerindeki etkilerinin tartışılması.	Bilişsel Teknolojiler, Otomasyon
Bizarro ve Dorian, (2017)	Yapay zekanın muhasebe ve denetim süreçlerine entegre edilmesi sonucu ortaya çıkan fayda ve risklerin belirlenmesi.	Otomasyon
Greenman (2017)	Yapay zekanın muhasebe mesleği üzerindeki etkisinin incelenmesi.	Otomasyon, Bilişsel Teknolojiler, Belge İnceleme
Huq (2014)	Yapay zekanın muhasebe sisteminin geliştirilmesindeki rolü ile denetim ve vergilendirme üzerindeki göreceli etkilerinin incelenmesi.	Makine Öğrenmesi, Konuşma Tanıma, Otomasyon
Omoteso (2012)	Yapay zekâ sistemlerinin denetçiler tarafından kullanımlarının incelenerek denetimde yapay zekâ sistemlerinin gelişim sürecinin haritalanması.	Uzman Sistemler, Sinir Ağları
Baldwin ve diğerleri (2006)	Muhasebe ve denetim sorunlarının çözümlerinde kullanılabilecek yapay zekâ uygulamalarının incelenmesi.	Genetik Algoritmalar, Sinir Ağları, Bulanık Sistemler, Hibrit Sistemler
Lam (2004)	Sinir ağının finansal performansı tahmin etme yeteneğinin incelenmesi.	Sinir Ağları, Geri yayılım algoritması
O’Leary ve O’Keefe (1997)	Uzman sistemlerin denetim ve vergilendirme üzerindeki göreceli etkisinin analiz edilmesi.	Uzman Sistemler
Yang ve Vasarhelyi (1995)	Muhasebede uzman sistemlerin uygulamasının denetim, vergilendirme, genel muhasebe, finansal planlama ve yönetim muhasebesi başlıkları altında sınıflandırılması	Uzman Sistemler
O’Leary (1995)	Yapay zekâ ile ilgili muhasebe, finans ve yönetim alanlarında yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi.	Çoklu Temsilciler, Sinir Ağları, Bilgiye Dayalı ve Uzman Sistemler, Vakaya Dayalı Muhakeme, Makine Öğrenimi, Kısıtlama Mantığı Programlama, Bilişsel Modeller
Meservy ve diğerleri (1992)	Muhasebe, vergi ve denetim hizmetlerinde yapay zekâ uygulamalarının incelenmesi.	Uzman/karar destek sistemi, Simülasyon Modeli

3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Bu araştırmada Türkiye’de bağımlı veya bağımsız olarak çalışan ve TÜRMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği) üyesi Serbest Muhasebeci (SM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir (YMM) unvanlarına sahip muhasebe meslek mensuplarının teknoloji kabul modeli çerçevesinde yapay zekâ uygulamalarının kabulünü ölçmeye yönelik olarak toplam 7 hipotez geliştirilmiştir. Geliştirilen bu hipotezler aşağıdaki şekildedir.

H₁: Muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yenilikçilikleri yapay zekâ uygulamalarına yönelik kullanım kolaylığı algılarını pozitif yönde etkilemektedir.

H₂: Muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarına yönelik kullanım kolaylığı algıları kullanışlılık algılarını pozitif yönde etkilemektedir.

H₃: Muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarına yönelik kullanım kolaylığı algıları kullanıma yönelik tutumlarını pozitif yönde etkilemektedir.

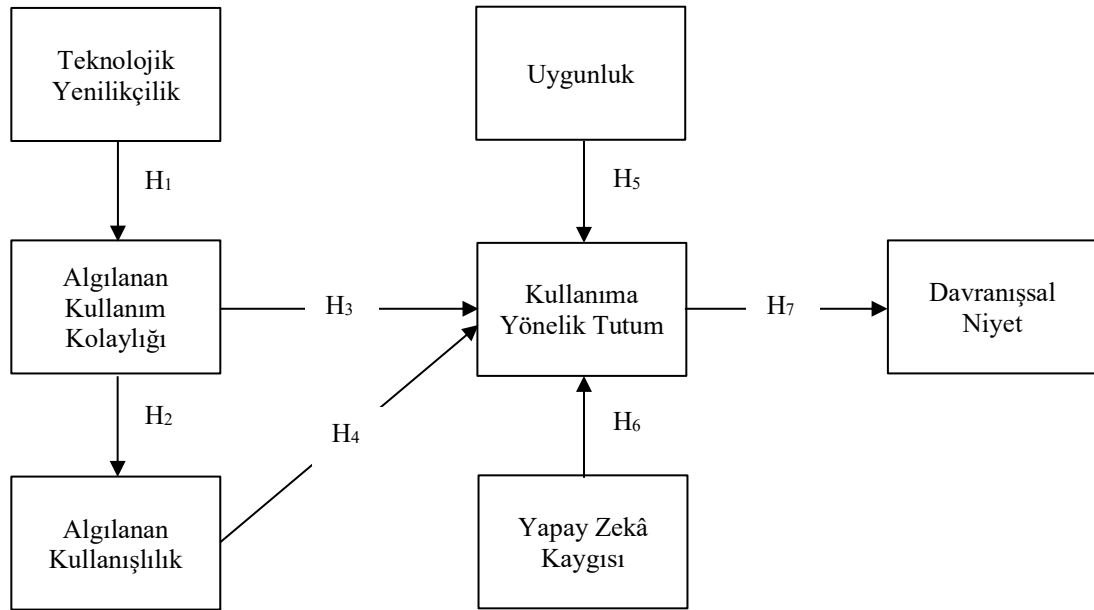
H₄: Muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarına yönelik kullanışlılık algıları kullanıma yönelik tutumlarını pozitif yönde etkilemektedir.

H₅: Muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamaları konusunda algıladıkları uygunluk, kullanıma yönelik tutumlarını pozitif yönde etkilemektedir.

H₆: Muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ kaygıları kullanıma yönelik tutumlarını negatif yönde etkilemektedir.

H₇: Muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarını kullanımlarına yönelik tutumları davranışsal niyetlerini pozitif yönde etkilemektedir.

Araştırmanın amacına uygun olarak oluşturulan model, Şekil 3’te gösterilmektedir.

Şekil 3. Araştırma Modeli

4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

4.1. Ölçeklerin Oluşturulması

Bu araştırma muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarına yönelik tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi ve bunun sonucunda yapay zekâ teknolojilerini kabullerinin ortaya konmasını amaçlamaktadır. Nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modelinin kullanıldığı araştırma kapsamında analizlerin gerçekleştirilmesinde yararlanılan veri setinin elde edilmesinde iki temel bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Anket formunun ilk bölümünde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye ilişkin cinsiyet, yaş, diploma derecesi, unvan, meslekteki çalışma süresi, çalışma şekli ve medeni durum şeklindeki “kategorik sorular”; ikinci bölümünde ise muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarına ait algılarını ölçmeye yönelik literatürden uyarlanan ve kaynakları Tablo 2’de gösterilen toplam 24 adet “5’li Likert tipi ölçek” ifadeleri bulunmaktadır.

Tablo 2. Değişkenler ve Yararlanılan Çalışmalar

Değişkenin Adı	Ölçekteki	
	İfade Sayısı	İfadelerin Geliştirilmesinde Yararlanılan Çalışmalar
Algılanan Kullanım Kolaylığı	4	Ursavaş vd. (2014)
Algılanan Kullanışlılık	2	Ursavaş vd. (2014)
Kullanıma Yönelik Tutum	3	Ursavaş vd. (2014)
Algılanan Uygunluk	4	Ursavaş vd. (2014)
Davranışsal Niyet	4	Ursavaş vd. (2014), Özer vd. (2010) ve Venkatesh & Bala (2008)
Teknolojik Yenilikçilik	4	Parasuraman & Colby (2015)
Yapay Zekâ Kaygısı	3	Saadé & Kira (2009)

4.2. Verilerin Toplanması

Türkiye’de bağımlı veya bağımsız şekilde çalışan Serbest Muhasebeci (SM) ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) unvanlarına sahip muhasebe meslek mensupları araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırma modelinin test edilmesinde 24/06/2024 ile 15/09/2024 tarihleri arasında kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak internet aracılığıyla Google Forms üzerinden uygulanan anket yoluyla elde edilen 485 muhasebe meslek mensubunun katılımından oluşturulan veri seti kullanılmıştır. Krejcie ve Morgan (1970)’e göre 0,05 örneklem hatası için evren büyüklüğünün 1.000.000 birimden büyük olması durumunda 384 örneklem büyüklüğünün yeterli kabul edilebileceği belirtilmektedir (Krejcie & Morgan, 1970, s.608). Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) istatistiklerine göre 20.07.2024 tarihi itibarıyla Türkiye’de 5917 Serbest Muhasebeci (SM) ve 120259 Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) unvanlarına toplam

126176* muhasebe meslek mensubu bulunmaktadır. Böylece araştırma kapsamında toplanan 485 örneklemin evreni temsil etme konusunda yeterli olduğu söylenebilir. Gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizi ile ölçeklerin geçerlilikleri, Cronbach Alfa güvenirlik analizi ile de güvenirlikleri test edilmiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet, medeni durum, yaş aralığı, mesleki unvan, öğrenim düzeyi, çalışma şekli, mesleki deneyim süresi gibi demografik özelliklerini belirlemek için frekans sıklığı kullanılmıştır. Modeldeki teknolojik yenilikçiliğin algılanan kullanım kolaylığı; algılanan kullanım kolaylığının algılanan kullanışlılık; algılanan kullanışlılık, algılanan kullanım kolaylığı, uygunluk ve yapay zeka kaygısının kullanıma yönelik tutum; kullanıma yönelik tutumun ise davranışsal niyetinin üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak amacıyla muhasebe meslek mensuplarının yapay zeka kabullerine yönelik algılarının ölçümü ise SmartPLS4 programı kullanılarak Yapısal Eşitlik Modellemesi analizi ile gerçekleştirilmiştir.

5. BULGULAR

5.1. Muhasebe Meslek Mensuplarının Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerine ilişkin bulgular incelendiğinde katılımcıların %63,9'unun (310 kişi) erkek, %36,1'inin (175 kişi) kadın oldukları görülmektedir. %25,8'i (125 kişi) bekar, %74,2'si (360 kişi) evli olan katılımcıların, %13,4'ünün (65 kişi) 25-34 yaş arasında, %33'ünün (160 kişi) 35-44 yaş arasında, %38,1'inin (185 kişi) 45-54 yaş arasında ve %15,5'inin (75 kişi) 55 yaş üzerindedir. Meslek unvanları dikkate alındığında %93,8 (455 kişi) ile Serbest Muhasebeci Mali Müşavir katılımcılarının en yüksek sayıya, %6,2 (30 kişi) ile de Serbest Muhasebeci katılımcıların en düşük sayıya sahip oldukları görülmektedir. %70,1'inin (340 kişi) lisans mezunu olan katılımcıların %62,9'unun (305 kişi) bağımsız şekilde çalıştıklarını ifade etmişlerdir. En yüksek deneyim süresine sahip katılımcıların %36,1 (175 kişi) ile 11-20 yıl arası deneyim süresine sahip oldukları göze çarpmaktadır.

5.2. Ölçüm Modeli Analizi Sonuçları

Araştırma modelinin güvenirliğinin, geçerliliğinin ve hipotezlerinin testleri için varyans temelli Yapısal Eşitlik Modeli (PLS-SEM) analizi SmartPLS4 programı yardımıyla gerçekleştirilmiştir. PLS-SEM yönteminin tercih edilmesinin nedenleri arasında yöntemin kovaryans temelli yapısal eşitlik modelleme (YEM) yöntemlerine kıyasla karmaşık problemleri tek bir süreçte ve sistematik olarak değerlendirmesi (Anderson & Gerbing, 1988, s.411); verilerin normallik varsayımını göz önünde

---

* <https://www.turmob.org.tr/istatistikler/c8172e63-2bef-4919-a863-86e403bfd0a/meslek-mensubu-dagilim-tablosu--sm-smmm> (Erişim tarihi: 20.07.2024)

bulundurmaması, örneklem büyüklüğünün düşük olması durumunda bile istatistiksel gücünün daha yüksek olması gibi çeşitli üstünlükler (Sarstedt ve diğerleri, 2017, s.11-14) sağlaması gelmektedir.

PLS-SEM yönteminde; modelin yapı güvenilirliğinden iç tutarlılık güvenirliliğinin ölçülmesinde Cronbach's Alpha katsayısı, birleşik güvenilirliğin ölçülmesinde ise CR (Composite Reliability) katsayısı kriter olarak kullanılmaktadır. Modelin yakınsama geçerliliği hesaplanan AVE değerleri; ayrıştırma geçerliliği ise korelasyon katsayıları ile değerlendirilmektedir (Dülgeroğlu, 2017, s.59-60; Başol, 2018, s.79-81).

Fornell ve Larcker (1981) ile Hair ve diğerleri (2006), modelin yapı güvenirliliğinin sağlanması için ölçek ifadelerine ait faktör yük değerlerinin 0,50 değerinden, iç tutarlılık güvenirliliğinin sağlanması için değişkenlere ait Cronbach's Alpha ve birleşik güvenilirliğin sağlanması için ise değişkenlere ait CR (Composite Reliability) katsayılarının da 0,60 değerinden büyük olması gerektiğini belirtmektedirler (Nunnally & Bernstein, 1994; Hair ve diğerleri, 2017). Araştırmacılar bazıları 0,70 değerini kabul edilebilir eşik değer olarak ifade etmiş olsalar da 0,60'ın da kabul edilebilir değer olduğu belirtilmektedir (Hair ve diğerleri, 2016; Sarstedt ve diğerleri, 2017). Bu kriterler çerçevesinde gerçekleştirilen analizler neticesinde modele ilişkin ortaya çıkan ölçüm sonuçları Tablo 3'teki gibidir.

Tablo 3. Model Ölçüm Sonuçları

Değişkenler ve İfadeleri			
Algılanan Kullanışlılık (AK)	Faktör Yüğü	α	CRc
AK1 Yapay zekâ uygulamalarını kullanmak işimde verimliliğimi artıracaktır.	0,983	0,966	0,983
AK2 Genel olarak, yapay zekâ uygulamaları işimde faydalı olacaktır.	0,984		
Algılanan Kullanım Kolaylığı (AKK)	Faktör Yüğü	α	CRc
AKK1 İşimde yapay zekâ uygulamalarını kullanmak benim için kolay olacaktır.	0,894	0,843	0,896
AKK2 Yapay zekâ uygulamalarının kullanımı benim için kolay olacaktır.	0,896		
AKK3 İşimde yapay zekâ uygulamalarını kullanabilecek beceriye sahip olmak, benim için kolay olacaktır.	0,860		
AKK4 Yapay zekâ uygulamalarını kullanmak çok fazla zihinsel çaba göstermemi gerektirmeyecektir.	0,635		
Davranışsal Niyet (DN)	Faktör Yüğü	α	CRc
DN1 İşimde yapay zekâ uygulamalarını sıklıkla kullanacağımı düşünüyorum.	0,941	0,965	0,974
DN2 Gelecekte işimde yapay zekâ uygulamalarını kullanmayı planlıyorum.	0,966		
DN3 Yapay zekâ uygulamalarının kullanımını, meslektaşlarıma ısrarla tavsiye edeceğim.	0,947		
DN4 Gelecekte de işimde yapay zekâ uygulamalarını kullanmaya gayret edeceğim.	0,950		

Tablo 3 (devamı). Model Ölçüm Sonuçları

Kullanıma Yönelik Tutum (KYT)	Faktör Yüğü	α	CRc
KYT1 İşimde yapay zekâ uygulamalarını kullanmak işimi daha eğlenceli ve ilginç yapacaktır.	0,797	0,927	0,954
KYT2 İşimde yapay zekâ uygulamalarını kullanmak oldukça iyi bir fikirdir.	0,652		
KYT3 İşimi yapay zekâ uygulamalarını kullanarak yapmak hoşuma gidecektir.	0,808		
Teknolojik Yenilikçilik (TY)	Faktör Yüğü	α	CRc
TY1 Meslektaşlarım yeni teknolojiler hakkında genellikle tavsiyelerime başvurur.	0,855	0,858	0,903
TY2 Yeni bir teknoloji ortaya çıktığında, meslektaşlarım arasında genellikle ilk edinenlerden olurum.	0,884		
TY3 Yeni yüksek teknoloji ürünleri ve hizmetleri genellikle başkalarından yardım almadan çözebilirim.	0,830		
TY4 İlgi alanıma giren en son teknolojik gelişmeleri takip ederim.	0,777		
Uygunluk (U)	Faktör Yüğü	α	CRc
U1 Yapay zekâ uygulamalarının işim ile ilgili olduğunu düşünüyorum.	0,807	0,876	0,923
U2 Yapay zekâ uygulamalarının işimle ilgili birçok görevi yerine getirme konusunda uygun olduğunu düşünüyorum.	0,932		
U3 İşimde yapay zekâ uygulamalarını kullanmanın önemli olduğunu düşünüyorum.	0,939		
Yapay Zekâ Kaygısı (YZK)	Faktör Yüğü	α	CRc
YZK1 Yapay zekâ uygulamaları beni korkutuyor.	0,770	0,887	0,922
YZK2 Yapay zekâ ile çalışma fikri beni gerginleştiriyor.	0,908		
YZK3 Yapay zekâ uygulamaları beni rahatsız hissettiriyor.	0,913		
YZK4 Yapay zekâ beni rahatsız ediyor.	0,860		

Tablo 3'te yer alan sonuçlar değerlendirildiğinde, ölçeklerde yer alan ifadelerle ait faktör yüklerinin 0,50 değerinden büyük olmasının *yapı güvenirliğini*; değişkenlere ait Cronbach's Alpha (α) değerlerinin 0,60 değerinden büyük olmasının *iç tutarlılık güvenirliğini*; CR katsayı değerlerinin 0,70 değerinden büyük olmasının *birleşik güvenirliğini* sağladığını göstermektedir.

Modelde her bir değişkenin ortalama açıklanan varyans (AVE) değerinin 0,50 değerinden büyük olmasının yakınsama geçerliliğini (Bagozzi & Yi, 1988, s.80; Garson, 2016, s.65), değişkenlerin AVE değerlerinin karekökünün, bulundukları sütundaki değişkenlerin korelasyon değerlerinden yüksek olmasının da Fornell-Larcker kriterine göre ayırıştırma geçerliliğinin sağlandığını (Nascimento & Silva Macedo, 2016, s.295; Hair ve diğerleri, 2017, s.139) işaret etmektedir. Modelinin alt boyut değişkenlerine yönelik yakınsama ve ayırıştırma geçerliliği için yapılan analizlerin bulguları Tablo 4'teki gibidir.

Tablo 4. Yakınsama ve Fornell - Larcker Ayrıştırma Geçerlilik Sonuçları

Değişkenler	Yakınsama Geçerliliği	Ayrıştırma Geçerliliği						
	AVE	AK	AKK	DN	KYT	TY	U	YZK
AK	0,967	0,983						
AKK	0,686	0,808	0,828					
DN	0,905	0,889	0,827	0,951				
KYT	0,873	0,900	0,781	0,902	0,934			
TY	0,701	0,524	0,682	0,594	0,550	0,837		
U	0,801	0,853	0,763	0,850	0,878	0,638	0,895	
YZK	0,747	-0,615	-0,579	-0,653	-0,647	-0,338	-0,563	0,865

$N= 485$ * 0,05 ve ** 0,01 seviyesinde anlamlıdır. **AK:** Algılanan Kullanışlılığı; **AKK:** Algılanan Kullanım Kolaylığını; **DN:** Davranışsal Niyeti; **KYT:** Kullanıma Yönelik Tutumu; **TY:** Teknolojik Yenilikçiliği; **U:** Uygunluğu ve **YZK:** Yapay Zekâ Kaygısını ifade eder.

Tablo 4 incelendiğinde, algılanan kullanışlılık değişkeni için 0,967; algılanan kullanım kolaylığı için 0,686; davranışsal niyet değişkeni için 0,905; kullanıma yönelik tutum değişkeni için 0,873; teknolojik yenilikçilik değişkeni için 0,701; uygunluk değişkeni için 0,801 ve yapay zeka kaygısı değişkeninin 0,747 AVE değerlerinin 0,50 değerinden yüksek olması *yakınsama geçerliliğinin*; ayrıca Tablo 4’te yer alan değişkenlerin AVE değerlerine ait kareköklerinin, o değişkenin bulunduğu sütundaki diğer değişkenlere ait korelasyon katsayısından büyük olmasının ise *ayrıştırma geçerliliğini* sağlandığını göstermektedir.

5.3. Korelasyon Analizi

Araştırma modelindeki ana değişkenler arasındaki ikili ilişkileri belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Pearson korelasyon analizinin sonuçlarına ilişkin korelasyon katsayıları ve değişkenlere ait ortalamalar Tablo 5’teki gibidir.

Tablo 5. Değişkenlere Ait Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	Ortalama	AK	AKK	DN	KYT	TY	U	YZK
AK	4,35	1,00						
AKK	4,02	,788**	1,00					
DN	4,22	,888**	,809**	1,00				
KYT	4,15	,900**	,764**	,901**	1,00			
TY	3,78	,519**	,679**	,591**	,546**	1,00		
U	4,20	,838**	,748**	,839**	,862**	,647**	1,00	
YZK	2,16	-,598**	-,555**	-,639	-,634**	-,335**	-,550	1,00

$N= 485$, *0,05 ve **0,01 seviyesinde anlamlıdır. **AK:** Algılanan Kullanışlılığı; **AKK:** Algılanan Kullanım Kolaylığını; **DN:** Davranışsal Niyeti; **KYT:** Kullanıma Yönelik Tutumu; **TY:** Teknolojik Yenilikçiliği; **U:** Uygunluğu ve **YZK:** Yapay Zekâ Kaygısını ifade eder.

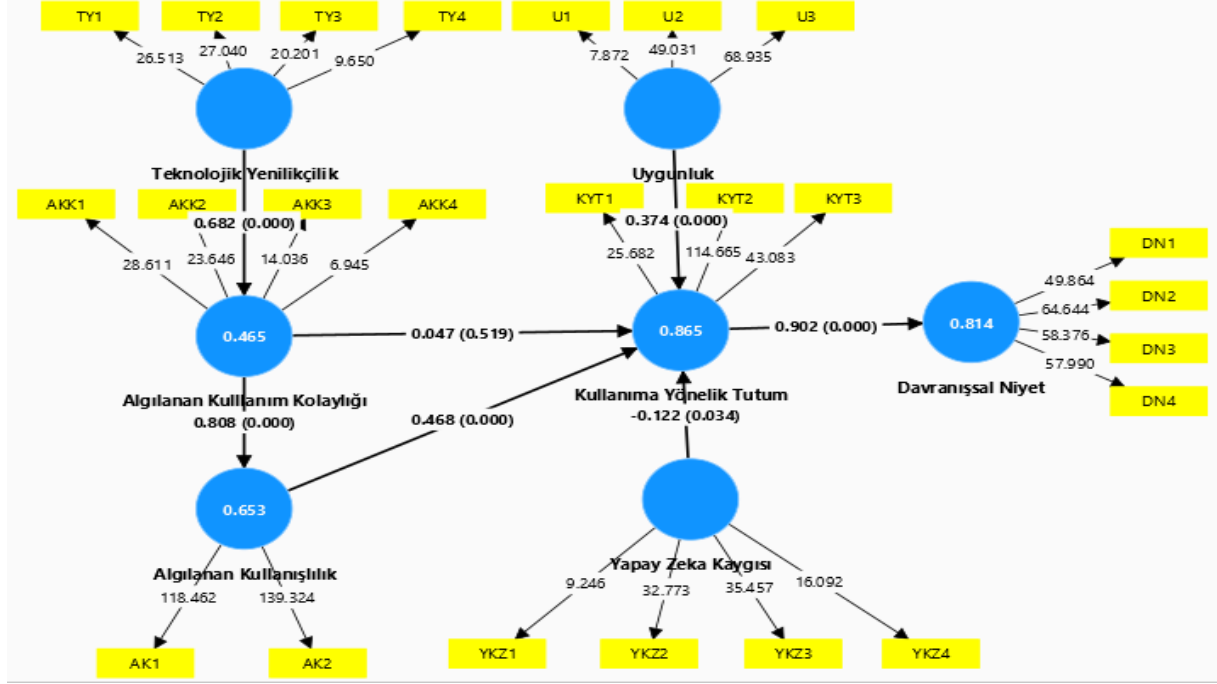
Tablo 5'teki korelasyon katsayıları incelendiğinde yapay zekâ kaygısı değişkeni ile algılanan kullanışlılık ($r:-0,598$; $p<0,01$), algılanan kullanım kolaylığı ($r:-0,555$; $p<0,01$), davranışsal niyet ($r:-0,639$; $p<0,01$), kullanıma yönelik tutum ($r:-0,634$; $p<0,01$), teknolojik yenilikçilik ($r:-0,335$; $p<0,01$) ve uygunluk ($r:-0,550$; $p<0,01$) değişkenleri arasında istatistiki olarak anlamlı ve negatif yönde; bununla beraber diğer tüm değişkenler arasında da istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde güçlü ilişkilerin olduğu göze çarpmaktadır.

5.4. Araştırma Modeli Analizi Sonuçları

Araştırma modeli ile ilgili olarak güvenilirlik, yakınsama geçerlilik ve ayrıştırma geçerlilik testleri gerçekleştirildikten sonra yapısal model analizleri gerçekleştirilmiştir. Kısmi En Küçük Kareler-Yapısal Eşitlik Modeli ile gerçekleştirilen yapısal modelin değerlendirilmesinde, örtük değişkenler ve örtük değişken yapıları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Smart PLS4 ile yapısal model testinde değerlendirilen analizler; örtük değişkenler arasındaki yol katsayıları, determinasyon (R^2) katsayısı ve bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki etki boyutu (f^2) katsayılarıdır (Çark, 2019, s.159-160). Bunu nedenle, varsayılan yol katsayılarını ve anlamlılık düzeyini değerlendirmek için %95 (önyargı düzeltmeli) güven aralığında yeniden örneklemeli ($n=5,000$) yönteminden yararlanılmıştır.

Kısmi En Küçük Kareler-Yapısal Eşitlik modelinde anlamlılığı test etmek için parametrik olmayan bir prosedür olan bootstrapping yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntemde asıl örneklemeden çok sayıda alt örneklem orijinal veri setinden rastgele alınan ve değiştirilen gözlemlerle türetilir. Çok sayıda alt örneklem oluşturulana kadar devam eden bu süreçte yaygın olarak kabul edilen örnek sayısı 5000'dir (Streukens & Leroi-Werelds, 2016).

Modelde yer alan hipotezler Kısmi En Küçük Kareler-Yapısal Eşitlik modeli (PLS-SEM) analizinden yararlanılarak test edilmiştir. Modelin değerlendirilmesinde R^2 , β ve t değerleri kullanılmıştır. Modelin etki büyüklüğüne yönelik değerlendirme için f^2 değeri dikkate alınmıştır. Yol katsayılarının anlamlı olup olmadıklarını gösteren t değerleri ise *yeniden örnekleme tekniği (bootstrapping)* ile hesaplanmıştır (Hair ve diğerleri, 2011, s.145-148). Modelde yer alan değişkenlerin arasındaki ilişkilerin ortaya konması için Kısmi En Küçük Kareler (PLS) analizi ile yapılan Yapısal Eşitlik Modeli analizinin sonuçlarına Şekil. 4'te yer verilmiştir.

Şekil 4. Yapısal (Outer) Modeli Bootstrapping Prosedürü

Muhasebe meslek mensuplarının, yapay zeka uygulamalarını kabullerine yönelik olarak algılanan kullanım kolaylığının algılanan kullanışlılık; algılanan kullanışlılığın, algılanan kullanım kolaylığının, uygunluğun ve yapay zeka kaygısının kullanıma yönelik tutum; teknolojik yenilikçiliğin algılanan kullanım kolaylığının; kullanıma yönelik tutumun ise davranışsal niyetin üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla geliştirilen hipotezlerin testleri neticesinde ortaya çıkan analiz sonuçlarına Tablo 6'da yer verilmiştir. Hipotez testlerinin sonuçlarının değerlendirilmesinde standart sapma, t ve p değerleri dikkate alınmıştır.

Tablo 6. Hipotez Testlerinin Sonuçları

H	Yollar	Yol Katsayısı β	Standart Sapma	t değeri	p değeri	Sonuç
1	TY $\longrightarrow$ AKK	0,682	0,065	10,533	0,000**	Desteklendi
2	AKK $\longrightarrow$ AK	0,808	0,060	13,438	0,000**	Desteklendi
3	AKK $\longrightarrow$ KYT	0,047	0,073	0,645	0,519	Desteklenmedi
4	AK $\longrightarrow$ KYT	0,468	0,098	4,772	0,000**	Desteklendi
5	U $\longrightarrow$ KYT	0,374	0,096	3,904	0,000**	Desteklendi
6	YZK $\longrightarrow$ KYT	-0,122	0,057	2,127	0,034*	Desteklendi
7	KYT $\longrightarrow$ DN	0,902	0,025	35,547	0,000**	Desteklendi

H: Hipotezleri; AK: Algılanan Kullanışlılık; AKK: Algılanan Kullanım Kolaylığını; DN: Davranışsal Niyeti; KYT: Kullanıma Yönelik Tutumu; TY: Teknolojik Yenilikçiliği; U: Uygunluğu ve YZK: Yapay Zeka Kaygısını ifade eder.

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Tablo 6'daki analiz sonuçları incelendiğinde muhasebe meslek mensuplarının *teknolojik yenilikçiliğinin* ($\beta=0,682$; $t=10,533$; $p<0.01$) yapay zekâ uygulamaları konusundaki *algılanan kullanılışlılık* üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde bir etkisinin olduğunu göstermektedir. H_1 hipotezinin desteklenmesini gerektiren bu sonuç “*muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yenilikçilik özelliğine sahip olmalarının yapay zekâ uygulamalarının kullanımını kolay olarak algılayabilecekleri*” anlamına gelmektedir.

Tablo 6'daki sonuçlara göre muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamaları konusundaki algılanan kullanım kolaylığının ($\beta=0,808$; $t=13,438$; $p<0.01$) algılanan kullanılışlılık üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde etkisinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuç H_2 hipotezinin desteklendiğini göstermektedir. Bu durum “*muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarının kullanımını kolay olarak algıladıklarında, bu uygulamaları kullanışlı (faydalı) olarak algılayabilecekleri*” anlamına gelmektedir.

Tablo 6'daki analiz sonuçları muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamaları konusundaki kullanıma yönelik tutumları üzerinde algılanan kullanılışlılığın ($\beta=0,468$; $t=4,772$; $p<0.01$) ve uygunluğun ($\beta=0,374$; $t=3,904$; $p<0.01$) istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde; yapay zekâ kaygılarının ise ($\beta=-0,122$; $t=2,127$; $p<0.05$) istatistiki olarak anlamlı ve negatif yönde etkilerinin varlığını göstermektedir. Bu karşın algılanan kullanım kolaylığının ise ($\beta=0,047$; $t=0,645$; $p>0.05$) kullanıma yönelik tutum üzerinde istatistiki olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu sonuçlar H_4 , H_5 ve H_6 hipotezlerinin desteklendiğini, H_3 hipotezinin ise desteklenmediğini gerektirmektedir. Ortaya çıkan bu bulgular, “*muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarının kullanımını faydalı ve kendilerine uygun olarak algıladıklarında; aynı zamanda yapay zekâ konusundaki kaygılarının azalması durumunda bu uygulamaları kullanma yönünde tutum geliştirecekleri*” anlamına gelmektedir. H_3 hipotezinin ise desteklenmediğini gösteren bulgu ise, muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarını kolay olarak algılamalarının bu uygulamaları kullanmaya yönelik tutumları üzerinde etkili olmadığına işaret etmektedir.

Tablo 6'da yer alan analiz sonuçları incelendiğinde muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamaları konusundaki kullanıma yönelik tutumun ($\beta=0,902$; $t=35,547$; $p<0.01$) davranışsal niyet üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde etkisinin olduğu görülmektedir. Bu sonuç H_7 hipotezinin desteklenmesini gerektirmektedir. Bu durum ise “*muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarının kullanımı yönünde gelişen tutumla birlikte bu uygulamaları kullanmaya yönelik davranış niyetine dönüşebileceklerini*” göstermektedir.

Modele ilişkin R^2 , f^2 ve VIF değerlerine Tablo 7'de yer verilmiştir.

Tablo 7. Modele ilişkin R^2 , f^2 ve VIF Sonuçları

H	Yollar	R^2	f^2	VIF
H ₁	Teknolojik Yenilikçilik → Algılanan Kullanım Kolaylığı	0,465	0,868	1,000
H ₂	Algılanan Kullanım Kolaylığı → Algılanan Kullanışlılık	0,653	1,878	1,000
H ₃	Algılanan Kullanım Kolaylığı → Kullanıma Yönelik Tutum	0,865	0,005	3,184
H ₄	Algılanan Kullanışlılık → Kullanıma Yönelik Tutum		0,331	4,905
H ₅	Uygunluk → Kullanıma Yönelik Tutum		0,266	3,895
H ₆	Yapay Zeka Kaygısı → Kullanıma Yönelik Tutum		0,066	1,666
H ₇	Kullanıma Yönelik Tutum → Davranışsal Niyet	0,814	4,372	1,000

H: Hipotezleri ifade eder.

Tablo 7’de yer alan Collinearity İstatistiğinin bir göstergesi olan VIF değerleri incelendiğinde, her bir yol için varyans etki faktör (VIF) değerlerinin *kabul edilebilir değer* olan 5’ten (Hair ve diğerleri, 2011, s.145; Ali ve diğerleri, 2018, s.529) küçük olması bağımsız değişkenler arasında yüksek derecelerde korelasyon olmadığını dolayısıyla çoklu doğrusal bağıntı (Collinearity) probleminin yaşanmadığına işaret etmektedir.

Ölçüm modeli olarak seçilen modelin değerlendirilmesinde ise R^2 ve f^2 değerleri kullanılmıştır (Hair ve diğerleri, 2017). Tablo 7’de yer alan R^2 değerleri incelendiğinde modelde yer alan teknolojik yenilikçiliğin tek başına algılanan kullanım kolaylığının %46,5’ini; algılanan kullanım kolaylığının algılanan kullanışlılığın %65,3’ünü; algılanan kullanım kolaylığı, algılanan kullanışlılık, algılanan uygunluk ve yapay zekâ kaygısının kullanıma yönelik tutumun %86,5’ini; kullanıma yönelik tutumun davranışsal niyetin %81,4’ünü açıklayabildiği görülmektedir.

Ölçüm modelindeki tahmin yapılarının etki büyüklüğünün değerlendirilmesinde f^2 değerinden yararlanılmıştır. Bu değer 0,02 – 0,15 arasında olması düşük; 0,15 – 0,35 arasında olması orta; 0,35 ve üzerinde olması ise yüksek etki oranını ifade etmektedir (Cohen, 1988). Tablo 7’deki f^2 değerleri incelendiğinde teknolojik yeniliğin ($f^2=0,868$) algılanan kullanım kolaylığı ile algılanan kullanım kolaylığının ($f^2=1,878$) ise algılanan kullanışlılık üzerinde yüksek düzeyde; kullanıma yönelik tutum üzerinde algılanan kullanım kolaylığının ($f^2=0,005$) düşük düzeyde; algılanan kullanışlılığın ($f^2=0,331$) ile algılanan uygunluğun ($f^2=0,266$) orta düzeyde; ve yapay zeka kaygısının ise ($f^2=0,066$) düşük düzeyde; kullanıma yönelik tutum ($f^2=4,372$) davranışsal niyet üzerinde yüksek düzeyde etki büyüklüğüne sahip oldukları göze çarpmaktadır.

6. SONUÇ

Bu araştırmada Türkiye’de bağımlı veya bağımsız olarak çalışan ve TÜRMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği) üyesi Serbest Muhasebeci (SM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir (YMM) unvanlarına sahip muhasebe meslek mensuplarının teknoloji kabul modeli çerçevesinde yapay zekâ uygulamalarının kabullerine yönelik algılarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede yapay zekâ uygulamaları konusunda teknoloji kabul modeline dışsal değişken olarak teknolojik yenilikçilik, uygunluk ve yapay zekâ kaygısı değişkenlerinin araştırma modeline dahil edilmiştir. Bu amaçla, araştırma modelinde yer alan değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla teknoloji kabul modeli dikkate alınarak bir anket formu oluşturulmuştur. Analizlerde kullanılan veri seti kolayda örneklem yöntemi kullanılarak internet aracılığıyla Google Forms üzerinden uygulanan anket yoluyla 485 muhasebe meslek mensubundan toplanarak oluşturulmuştur. Veri seti oluşturulurken muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarını kullanıp kullanmadıkları ayrımı dikkate alınmamıştır. Veri setine uygulanan analizlerin bulgularına göre;

- Teknolojik yenilikçiliğin algılanan kullanım kolaylığı üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu literatürde yer alan Kim ve diğerleri (2010), Leong ve diğerleri (2013) ve Natarajan & Balasubramanian Kasilingam (2017) tarafından yapılan çalışmaların bulgularını desteklemektedir.

- Algılanan kullanım kolaylığının algılanan kullanışlılık üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu literatürde yer alan Gefen ve diğerleri (2003), Wu & Wang (2005), Kamarulzaman (2007), Kim & Forsythe (2008), Chiu ve diğerleri (2009a, 2009b), Ha & Stoel (2009), Lu & Su (2009), Aldás-Manzano ve diğerleri (2009), Kim ve diğerleri (2010), Wen ve diğerleri (2011), Chen (2012), Im & Hancer (2014), Agrebi & Jallais (2015), Groß (2015), Gümüşsoy & Yeterel (2016) ve Phonthanakitithaworn ve diğerleri (2016) tarafından yapılan çalışmaların bulgularını desteklemektedir.

- Algılanan kullanım kolaylığının kullanıma yönelik tutum üzerinde istatistiki olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Davis (1989), Özer ve diğerleri (2010), Lin & Lu (2000), Moon & Kim (2001) ile Cheng ve diğerleri (2006) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla örtüşmemektedir. Bunun sebebinin, muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarını kolay olarak algılamalarına rağmen duydukları kaygının etkisiyle kullanım kolaylığının kullanıma yönelik tutuma dönüşmemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

- Uygunluğun kullanıma yönelik tutum üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Lin (2007) tarafından yapılan çalışmanın sonucunu desteklemektedir.

- Algılanan kullanılabilirliğin kullanıma yönelik tutum üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Davis (1989) ile Özer ve diğerleri (2010) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir.

- Yapay zekâ kaygısının kullanıma yönelik tutum üzerinde ise istatistiki olarak anlamlı ve negatif yönde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Srinivasan (2015), Çelik (2011), Dönmez Turan & Kır (2019) ile Meuter ve diğerleri (2003) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir.

- Kullanıma yönelik tutumun davranışsal niyet üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif bir etkisinin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bulgu literatürde yer alan Mathieson (1991), Al-Gahtani & King (1999), Moon & Kim (2001), Brown ve diğerleri (2002), Chau & Hu (2002), Amoako-Gyampah & Salam (2004), Gong ve diğerleri (2004), Shih (2004), Huang (2005) ile Hu ve diğerleri (2005) tarafından yapılan çalışmaların bulgularını desteklemektedir.

Bütün bu bulguların ışığında muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ uygulamalarını kabulleri onların teknolojik yenilikçilik özelliklerinin yüksek olmasına, yapay zekâ uygulamalarının işlerine uygun olduğunu düşünmelerine ve yapay zekâ uygulamalarına yönelik kaygı seviyelerinin düşük olmasına bağlı olacaktır. Muhasebe meslek mensuplarının mesleki sürdürülebilirliklerinin yüksek olması; devlet otoritesine ve daha fazla mükellefe etkin ve verimli hizmet verebilmeleri, mükelleflerine daha fazla katma değer sunabilmeleri ancak yukarıdaki şartlara sahip olmalarıyla mümkün olabilir.

Her çalışmada olduğu gibi bu çalışmanın da kısıtı bulunmaktadır. Bu kısıt ise veri toplama süresinin kısa olmasından dolayı örneklem seçim yöntemi olarak tercih edilen kolayda örneklem yönteminden kaynaklanan elde edilen bulguların araştırma evrenin tamamına genellenememesidir.

Konuyla ilgili gelecekte araştırma yapmayı düşünen araştırmacılara belgeli muhasebe meslek mensupları dışında kalan ancak muhasebe alanında çalışan bireyleri de örnekleme dahil etmeleri, yapay zekâ kullanımını etkileyebilecek farklı değişkenleri de dikkate almaları önerilmektedir.

YAZARLARIN BEYANI

Bu çalışma hazırlanırken araştırma yayın ve etiğine uyulmuş olup, herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. Çalışma için finansal destek alınmamıştır.

AUTHORS' DECLARATION

This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support.

YAZARLARIN KATKILARI

Çalışma Konsepti/Tasarım- MÖ, MG, EG; Yazı Taslağı- MÖ, MG, EG; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- MÖ, MG, EG; Son Onay ve Sorumluluk- MÖ, MG, EG.

AUTHORS' CONTRIBUTIONS

Conception/Design of Study- MÖ, MG, EG; Drafting Manuscript- MÖ, MG, EG; Critical Revision of Manuscript- MÖ, MG, EG; Final Approval and Accountability- MÖ, MG, EG.

REFERENCES

- Agrebi, S., & Jallais, J. (2015). Explain the intention to use smartphones for mobile shopping. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 22, 16–23.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). Understanding attitudes and predicting social behavior. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Aldas-Manzaro, J., Ruiz-Mafe, C., & Sanz-Blas, S. (2009). Exploring individual personality factors as drivers of m-shopping acceptance. *Industrial Management & Data Systems*, 109(6), 739–757.
- Al-Gahtani, S.S., & King, M. (1999). Attitudes, satisfaction and usage: Factors contributing to each in the acceptance of information technology. *Behaviour & Information Technology*, 18(4), 277–297.
- Ali, F., Rasoolimanesh, S.M., Sarstedt, M., Ringle, C.M., & Ryu, K. (2018). An assessment of the use of partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) in hospitality research. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 30(1) 514–538.
- Amoako-Gyampah, K., & Salam, A.F. (2004). An extension of the technology acceptance model in an erp Implementation environment. *Information and Management*, 41(6), 731–745.
- Anderson, J.C., & Gerbing, D.W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103, 411–423.
- Araujo, T., Helberger, N., Kruijemeier, S., & de Vreese, C.H. (2020). AI we trust? Perceptions about automated decision-making by artificial intelligence. *AI & Society*, 35, 611–623.
- Atkinson, J.W. (1957). Motivational determinants of risk taking behavior. *Psychology Review*, 64, 359–372.
- Bagozzi, R.P., & Yi, Y. (1988). On the evaluation of structural equation models. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 16(2), 74–94.
- Baldwin, A.A., Brown, C.E., & Trinkle, B.S. (2006). Opportunities for artificial intelligence development in the accounting domain: The case for auditing. *Intelligent Systems in Accounting, Finance and Management*, 14, 77–86.
- Başol, O. (2018). OECD ülkelerinde yaşam tatmini üzerine bir değerlendirme. “İŞ, GÜÇ” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 20(3), 67–86.
- Bizarro, P.A., & Dorian, M. (2017). Artificial intelligence: The future of auditing. *Internal Auditing*, 5, 21–26.
- Borders, A., Earleywine, M. & Huey, S. (2004). Predicting problem behaviours with multiple expectancies: Expanding Expectancy Value Theory. *Adolescence*. 39, 539–551.

- Bradley, J., (2009). The Technology Acceptance Model and other user acceptance theories. in Handbook of research in contemporary theoretical models in information systems Editor(s): Yogesh K. Dwivedi, Banita Lal, Michael D. Williams, Scott L. Schneberger and Michael Wade. IGI Global
- Brock, J.K.-U., & von Wangenheim, F. (2019). Demystifying AI: What digital transformation leaders can teach you about realistic artificial intelligence. *California Management Review*, 153650421986522, 1–25.
- Brown, A.S., Anne, P.M., Mitzi, M-W., & James R.B. (2002). Do I really have to? User acceptance of mandated technology. *European Journal of Information Systems*, 11(4), 283–295.
- Canhoto, A.I. & Clear, F. (2020). Artificial intelligence and machine learning as business tools: a framework for diagnosing value destruction potential. *Business Horizons*, 63(2), 183–193.
- Chau, P.Y.K., & Hu, P.J.H. (2002). Investigating healthcare professionals' decision to accept telemedicine technology: an empirical test of competing theories. *Information and Management*, 39(4), 297–311.
- Chen, L., & Tan, J., (2004). Technology adaptation in e-commerce: Key determinants of virtual stores acceptance. *European Management Journal*, 22(1), 74–86.
- Chen, Y.-Y. (2012). Why do consumers go internet shopping again? Understanding the antecedents of repurchase intention. *Journal of Organizational Computing and Electronic Commerce*, 22(1), 38–63.
- Cheng, J. M.-S., Sheen, G.-J., & Lou, G.-C. (2006). Consumer acceptance of the internet as a channel of distribution in Taiwan-a channel function perspective. *Technovation*, 26(7), 856–864.
- Chiu, C.-M., Chang, C.-C., Cheng, H.-L., & Fang, Y.-H. (2009a). Determinants of customer repurchase intention in online shopping. *Online Information Review*, 33(4), 761–784.
- Chiu, C.-M., Lin, H.-Y., Sun, S.-Y., & Hsu, M.-H. (2009b). Understanding customers' loyalty intentions towards online shopping: An integration of technology acceptance model and fairness theory. *Behavior & Information Technology*, 28(4), 347–360.
- Chollet, F. (2021). Deep Learning with Python, 2nd ed., Shelter Island, Manning, NY.
- Chukwuani, S., & Johnson, M. (2018). The application of AI technology in accounting: Preventing financial fraud, enhancing information quality, and promoting reform in traditional accounting and auditing. *Journal of Accounting Technology and Innovation*, 10, 145–60.
- Chukwuani, V.N., & Egiyi, M.A. (2020). Automation of accounting processes: Impact of artificial intelligence. *International Journal of Research and Innovation in Social Science (IJRISS)*, 4, 444–449.
- Chukwudi, O., Echefu, S., Boniface, U., & Victoria, C. (2018). Effect of artificial intelligence on the performance of accounting operations among accounting firms in South East Nigeria. *Asian Journal of Economics, Business and Accounting*, 7, 1–11.
- Cohen, J. (1988). Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Çark, Ö. (2019). Kurumsal kaynak planlama uygulama ve sonrasında sistem başarısını ve kullanıcı değerini etkileyen faktörler: Borsa İstanbul 100 araştırması. Doktora Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Çelik, H. (2011). Influence of social norms, perceived playfulness and online shopping anxiety on customers' adoption of online retail shopping: An empirical study in the turkish context. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 39(6), 390–413.
- Dasgupta, S., Granger, M., & McGarry, N. (2002). User acceptance of e-collaboration technology: an extension of the technology acceptance model. *Group Decision and Negotiation*, 11, 87–100.

- Davis, F.D. (1985). A technology acceptance model for empirically testing new enduser information systems: Theory and results. Doctoral Dissertation, Massachusetts Institute of Technology
- Davis, F.D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319–339.
- Davis, F.D. (1993). User acceptance of information technology: system characteristics, user perceptions and behavioral impacts. *International Journal of Man-Machine Studies*, 38(3), 475–487.
- Davis, F.D., Bagozzi, R.P., & Warshaw, P.R. (1989). User acceptance of computer technology: A comparison of two theoretical models. *Management Science*, 35(8), 982–1003.
- Dingli, A., Haddod, F. & Klüber, C. (2021). Artificial Intelligence in Industry 4.0. Studies in Computational Intelligence, 928, 1st ed. Springer International Publishing, Cham.
- Dönmez Turan, A., & Kır, M. (2019). User anxiety as an external variable of technology acceptance model: A meta-analytic study. *Procedia Computer Science*, 158, 715–724.
- Dülgeroğlu, İ. (2017). Son tüketicilerin değer bilinci ve fiyat-kalite ilişkilerinin internet üzerinden satın alma davranışı üzerindeki etkisi: Kırklareli ilinde bir araştırma. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 53–63.
- Eccles J.S., Adler, T.F., Futterman, R., Goff, S.B., Kaczala, C.M., Meece, J.L., & Midgley, C. (1983). Expectancies, values, and academic behaviors. In J. T. Spence (Ed.), *Achievement and achievement motivation* (pp. 75–146). San Francisco, CA: W. H. Freeman.
- Eren, H. (2010). Üniversite öğrencilerinin sosyal yenilikçilik kapasitelerinin teknolojik yenilikçilik eğilimlerine etkisini ölçmeye yönelik bir model önerisi. Doktora Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Fetzer, J.H. (1990). What is artificial intelligence? In J. H. Fetzer (Ed.), *Artificial Intelligence: its Scope and Limits* (pp. 3–27). Springer.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention and behavior: An introduction to theory research*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Fornell, C., & Larcker, D.F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error: Algebra and statistics. *Journal of Marketing Research*, 18(3), 382–388.
- Gacar, A. (2019). Yapay Zekâ ve Yapay Zekânın Muhasebe Mesleğine Olan Etkileri: Türkiye’ye Yönelik Fırsat ve Tehditler. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(EUREFE’19), 389–394.
- Garson, G.D. (2016). *Partial Least Squares: Regression and Structural Equation Model*, Asheboro, Statistical Associates Publishing.
- Gefen, D., Karahanna, E., & Straub, D.W. (2003). Trust and TAM in online shopping: An integrated model. *MIS Quarterly*, 27(1), 51–90.
- Gomber, P., Kauffman, R.J., Parker, C., & Weber, B.W. (2018). On the Fintech revolution: Interpreting the forces of innovation, disruption, and transformation in financial services. *Journal of Management Information Systems*, 35(1), 220–265.
- Gong, M., Yan, X., & Yuecheng, Y. (2004). An enhanced technology acceptance model for web-based learning. *Journal of Information Systems Education*, 15(4), 365–374.
- Greenman, C. (2017). Exploring the impact of artificial intelligence on the accounting profession. *Journal of Research in Business, Economics and Management*, 8(3), 1451–1454.
- Groß, M. (2015). Exploring the acceptance of technology for mobile shopping: An empirical investigation among smartphone users. *The Traditional Review of Retail, Distribution and Consumer Research*, 25(3), 215–235.

- Gümüşsoy, Ç.A., & Yeterel, A.C. (2016). Fırsat sitelerinden tekrar satın alma kararını etkileyen faktörlerin araştırılması. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 9(3), 275–284.
- Gyampah, K.A., & Salam, A.F. (2004). An extension of the technology acceptance model in an ERP implementation environment. *Information & Management*, 41, 731–745.
- Ha, S., & Stoel, L. (2009). Consumer e-shopping acceptance: Antecedents in a technology acceptance model. *Journal of Business Research*, 62(5), 565–571.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., Anderson, R.E., & Tahtam, R.L. (2006). *Multivariate Data Analysis*, New Jersey, USA, Pearson Education LTD.
- Hair, J.F., Hult, G.T.M., Ringle, C., & Sarstedt, M. (2017). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)*, (2nd Edition), Thousand Oaks: Sage Publications.
- Hair, J.F., Ringle, C.M., & Sarstedt, M. (2011). PLS-SEM: Indeed a silver bullet. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 19(2), 139–150.
- Han, H., Shiwakoti, R.K., Jarvis, R., Mordi, C., & Botchie, D. (2023). Accounting and auditing with blockchain technology and artificial Intelligence: A literature review. *International Journal of Accounting Information Systems*, 48, 1–16.
- Hemin, A.Q. (2017). Will artificial intelligence brighten or threaten the future science, ethics, and society. *Journal of Clean Production*, 45(4), 1–21.
- Henseler, J., Ringle, C.M., & Sinkovics, R.R. (2009). The use of partial last squares path modelling in international marketing. *Advances in International Marketing*, 20, 277–319.
- Hu, J-H.P., Lin, C., & Chen, H. (2005). User acceptance of intelligence and security informatics technology: A study of COPLINK. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 56(3), 235–244.
- Huang, E. (2005). The acceptance of women-centric websites. *The Journal of Computer Information Systems*, 45(4), 75–83.
- Huq, S.M. (2014). The role of artificial intelligence in the development of accounting systems: A review. *The IUP Journal of Accounting Research and Audit Practices*, 13, 7–19.
- Hurley, R., & Hult, G. (1998). Innovation, market orientation, and organizational learning: An integration and empirical examination. *Journal of Marketing*, 62, 42–54.
- Im, J.Y., & Hancer, M. (2014). Shaping travelers' attitude toward travel mobile applications. *Journal of Hospitality and Tourism Technology*, 5(2), 177–193.
- Johnson, D.G., & Verdicchio, M. (2017). AI anxiety. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 68(9), 2267–2270.
- Kamarulzaman, Y. (2007). Adoption of travel e-shopping in the UK. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 35(9), 703–719.
- Karahanna, E., Agarwal, R., & Angst, C.M. (2006). Reconceptualizing compatibility beliefs in technology acceptance research. *MIS Quarterly*, 30(4), 781–804.
- Karahanna, E., Straub, W.D., & Norman, L.C. (1999). Information technology adoption across time: A cross-sectional comparison of pre-adoption and post-adoption beliefs. *MIS Quarterly*, 23(2), 183–213.
- Kim, C., Mirusmonov, M., Lee, I. (2010). An empirical examination of factors influencing the intention to use mobile payment. *Computers in Human Behavior*, 26(3), 310–322.
- Kim, D., & Chang, H. (2007). Key functional characteristics in designing and operating health information websites for user satisfaction: An application of the extended technology acceptance model. *International Journal of Medical Informatics*, 76, 790–800.

- Kim, J., & Forsythe, S. (2008). Adoption of virtual try-on technology for online apparel shopping. *Journal of Interactive Marketing*, 22(2), 45–59.
- King, W.R., & He, J. (2006). A Meta Analysis of the technology acceptance model. *Information & Management*, 43, 740–755.
- Kokina, J., & Davenport, T.H. (2017). The emergence of artificial intelligence: How automation is changing auditing. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, 14, 115–122.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Kumar Doshi, H.A., Balasingam, S., & Arumugam, D. (2020). Artificial intelligence as a paradoxical digital disruptor in the accounting profession: An empirical study amongst accountants. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24, 873–885.
- Kureljusic, M. & Karger, E. (2024). Forecasting in financial accounting with artificial intelligence– A systematic literature review and future research agenda. *Journal of Applied Accounting Research*, 25(1), 81–104.
- Lam, M. (2004). Neural network techniques for financial performance prediction: Integrating fundamental and technical analysis. *Decision Support Systems*, 37, 567–581.
- Lee, C.S., & Tajudeen, F.P. (2020). Usage and impact of artificial intelligence on accounting: 213 evidence from Malaysian organisations. *Asian Journal of Business and Accounting*, 13, 213–240.
- Legrís, P., Ingham, J., & Colletette, P. (2003). Why do people use information technology? A critical review of the technology acceptance model. *Information & Management*, 40, 191–204.
- Leong, L.-Y., Hew, T.-S., Tan, G. W.-H., & Ooi, K.-B. (2013). Predicting the determinants of the nfc-enabled mobile credit card acceptance: A neural networks approach. *Expert Systems with Applications*, 40(14), 5604–5620.
- Li, C., Haohao, S., & Ming, F. (2020). Research on the impact of artificial intelligence technology on accounting. *Journal of Physics Conference Series*, 1486(3), 1–6.
- Li, J., & Huang, J.S. (2020). Dimensions of artificial intelligence anxiety based on the integrated fear acquisition theory. *Technology in Society*, 63(9), 1–10.
- Lin, H.-F. (2007). Predicting consumer intentions to shop online: An empirical test of competing theories. *Electronic Commerce Research and Applications*, 6(4), 433–442.
- Lin, J.C.C., & Lu, H. (2000). Towards an understanding of the behavioral intention to use a web site. *International Journal of Information Management*, 20(3), 197–208.
- Lu, H.-P., & Su, P. Y.-J. (2009). Factors affecting purchase intention on mobile shopping web sites. *Internet Research*, 19(4), 442458.
- Lu, J., Yu, C.S.; Liu, C., & Yao, J. E. (2003). Technology acceptance model for wireless internet. *Internet Research*, 13(3), 206–222.
- Lumpkin, G.T., & Dess, G.G. (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. *The Academy of Management Review*, 21(1), 135–172.
- Mathieson, K., (1991). Predicting user intentions: Comparing the technology model with the theory of planned behavior. *Information Systems Research*, 2(3), 173–191.
- Mazis, M.B., Ahtola, O.T., & Klippel, R.E. (1975). A Comparison of four multi-attribute models in the prediction of consumer attitudes. *Journal of Consumer Research*, 2, 38–52.
- Meservy, R.D., Denna, E.L., & Hansen, J.V. (1992). Application of artificial intelligence to accounting, tax, and audit services: Research at Brigham Young University. *Expert Systems with Applications* 7, 4, 213–218.

- Meuter, M.L., Ostrom, A.L., Bitner, M.J. & Roundtree, R. (2003). The influence of technology anxiety on consumer use and experiences with self-service Technologies. *Journal of Business Research*, 56, 899–906.
- Mohammad, S.J., Hamad, A.K., Borgi, H., Thu, P., Sial, M.S., & Alhadidi, A.A. (2020). How artificial intelligence changes the future of accounting industry. *International Journal of Economics and Business Administration*, 8, 478–488.
- Moon, J.W., & Kim, Y.G. (2001). Extending the TAM for a world-wide-web context. *Information and Management*, 38(4), 217–230.
- Moon, J-W., & Young-Gul, K. (2001). Extending the TAM for a world-wide-web context. *Information & Management*, 38(4), 217–230.
- Moore, G.C., & Benbasat, I. (1996). Integrating diffusion of innovations and theory of reasoned action models to predict utilization of information technology by end-users. In: Kautz, K., Pries-Heje, J. (eds) *Diffusion and Adoption of Information Technology*. IFIP — The International Federation for Information Processing. Springer, Boston, MA.
- Nascimento, J.C.H.B. & Macedo, M.A.S. (2016). Structural equation models using partial least squares: An example of the application of Smartpls® in accounting Research. *REPeC*, 10(3), 282–305.
- Natarajan, T., Balasubramanian, S.A., & Kasilingam, D.L. (2017). Understanding the intention to use mobile shopping applications and its influence on price sensitivity. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 37, 8–22.
- Nunnally, J.C. & Bernstein, I.H. (1994). The Assessment of Reliability. *Psychometric Theory*, 3, 248–292.
- O’Leary, D.E. (1995). AI in accounting, finance and management. *Intelligent Systems in Accounting, Finance and Management*, 4, 149–153.
- O’Leary, D.E., & O’Keefe, R.M. (1997). The impact of artificial intelligence in accounting work: Expert systems use in auditing and tax. *AI & Society*, 11, 36–47.
- O’Shaughnessy, M.R., Schiff, D.S., Varshney, L.R., Rozell, C.J., & Davenport, M.A. (2022). What governs attitudes toward? Artificial intelligence adoption and governance? *Science & public policy*, August, 1–81.
- Omoteso, K. (2012). The application of artificial intelligence in auditing: Looking back to the future. *Expert Systems with Applications*, 39, 8490–8495.
- Otar, İ. (2005). Muhasebede “Muzaaf Usul” L. Pacioli’den önce var mıydı?-1. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 28, 97–110.
- Özbek, A. (2024). Muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ kaygılarının gelecekte istihdam edilebilirlik algıları üzerine bir çalışma. *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 8(1), 254–267.
- Özcan, M., & Günlük, M. (2021). Muhasebe meslek mensuplarının Türkiye Finansal Raporlama Standartlarını kabullerinin teknoloji kabul modeli çerçevesinde incelenmesi. *İşletme Akademisi Dergisi*, 2(1), 76–93.
- Özer, G., Özcan, M., & Aktaş Güzel, S. (2010). Muhasebecilerin Bilgi Teknolojisi Kullanımın Teknoloji Kabul Modeli TKM ile İncelenmesi. *Journal of Yasar University*, 5(19), 3278–3293.
- Parasuraman, A. & Colby, C.L. (2015). An Updated and streamlined technology readiness index: TRI 2.0. *Journal of Service Research*, 18(1), 59–74.
- Phonthanukitithaworn, C., Sellitto, C., & Fong, M.W. (2016). An investigation of mobile payment (M-payment) services in Thailand", *Asia-Pacific Journal of Business Administration*, 8(1), 37–54.

- Plouffe, C.R., Hulland, J.S., & Vandenbosch, M. (2001). Research Report: Richness versus parsimony in modeling technology adoption decisions—understanding merchant adoption of a smart card-based payment system. *Information Systems Research*, 12(2), 208–222.
- Radhakrishnan, J., & Chattopadhyay, M. (2020). Determinants and barriers of artificial intelligence adoption – a literature review. In: Sharma, S.K., Dwivedi, Y.K., Metri, B., Rana, N.P. (eds) Re-imagining Diffusion and Adoption of Information Technology and Systems: A Continuing Conversation. TDIT 2020. *IFIP Advances in Information and Communication Technology*, 617, 89–99.
- Reddy, P.S., Yasaswi, K.R.K., & Kumar, B.K. (2019). Accounting intelligence-The new era in accounting. *Journal of Information and Computational Science*, 9, 692–697.
- Rogers, E.M. (1962). Diffusion of Innovations. Glencoe: Free Press.
- Rogers, E.M. (1995). Diffusion of innovations (4th ed.), New York: The Free Press.
- Saade, R., & Bahli, B. (2005). The impact of cognitive absorption on perceived usefulness and perceived ease of use in on-line learning: An extension of the technology acceptance model. *Information & Management*, 42, 317–327.
- Saadé, R.G., & Kira, D. (2009). Computer Anxiety in E-Learning: The Effect of Computer Self-Efficacy. *Journal of Information Technology Education*, 8, 177–191.
- Sarstedt, M., Ringle, C.M., & Hair, J.F. (2017). Partial least squares structural equation modeling (Eds. Christian Homburg, Martin Klarmann, Arnd Vomberg), Handbook of Market Research, Springer International Publishing, 1–40.
- Serçemeli, M. (2018). Muhasebe ve denetim mesleklerinin dijital dönüşümünde yapay zekâ. *Journal of Turkish Studies*, 13(30), 369–386.
- Shih, H.P. (2004). An empirical study on predicting user acceptance of e-shopping on the web. *Information & Management*, 41, 351–368.
- Srinivasan, R. (2015). Exploring the impact of social norms and online shopping anxiety in the adoption of online apparel shopping by Indian consumers. *Journal of Internet Commerce*, 14(2), 177–199.
- Streukens, S., & Leroi-Werelds, S. (2016). Bootstrapping and PLS-SEM: A step-by step guide to get more out of your bootstrap results. *European Management Journal*, 34(6), 618–632.
- Szajna, B. (1996). Empirical evaluation of the revised technology acceptance model. *Management Science*, 42(1), 85–92.
- Taylor, S., & Todd, P. (1995). Understanding Household Garbage Reduction Behavior: A Test of an Integrated Model. *Journal of Public Policy & Marketing*, 14(2), 192–204.
- Ucoglu, D. (2020). Current machine learning applications in accounting and auditing. *Pressacademia*, 12, 1–7.
- Ulukapı Yılmaz, H., & Yılmaz, A. (2024). Dijital çağın potansiyel çalışanlarının yapay zekâ kaygılarının belirlenmesi. *Business and Economics Research Journal*, 15(2), 171–188.
- Ursavaş, Ö., Şahin, S. & Mcilroy, D. (2014). Technology acceptance measure for teachers: T-TAM / Öğretmenler için teknoloji kabul ölçeği: Ö-TKÖ. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(4), 885–917.
- Venkatesan, S., & Sumathi, N. (2019). Technology acceptance of artificial intelligence in banking and its impact on banking efficiency. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 8(7C2), 371–374.
- Venkatesh, V., & Bala, H. (2008). Technology acceptance model 3 and a research agenda on interventions. *Decision Sciences*, 39(2), 273–315.

- Venkatesh, V., & Davis, F.D. (2000). A theoretical extension of the technology acceptance model: Four longitudinal field studies, *Management Science*, 46(2), 186–204.
- Venkatesh, V., Morris, M.G., Davis, G.B., & Davis, F.D. (2003). User acceptance of information technology: toward a unified view. *MIS Quarterly*, 27(3), 425–478.
- Wen, C., Prybutok, V.R., Xu, C. (2011). An integrated model for customer online repurchase intention. *Journal of Computer Information Systems*, 52(1), 14–23.
- Wigfield, A. (1994). Expectancy-value theory of achievement motivation: A developmental perspective. *Educational Psychology Review*, 6(1), 49–78.
- Wigfield, A., & Eccles, J. (1992). The development of achievement task values: A theoretical analysis. *Developmental Review*, 12, 265–310.
- Wu, J.-H., & Wang, S.-C. (2005). What drives mobile commerce? An empirical evaluation of the revised technology acceptance model. *Information & Management*, 42(5), 719–729.
- Yang, D.C., & Vasarhelyi, M.A. (1995). The application of expert systems in accounting. <http://raw.rutgers.edu/MiklosVasarhelyi/Resume%20Articles/CHAPTERS%20IN%20BOOKS/C10.%20expert%20systems%20app%20in%20act.pdf>
- Yücel, G., & Adiloğlu, B. (2019). Dijitalleşme-yapay zekâ ve muhasebe beklentiler. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 17, 47–60.
- Zaltman, G., Duncan, R., & Holbek, J. (1973). *Innovations and Organizations*. London: John Wiley & Sons.
- Zemánková, A. (2019). Artificial intelligence and blockchain in audit and accounting: Literature review. *WSEAS Transactions on Business and Economics*, 16, 568–581.
- Zhang, B., & Dafoe, A. (2019). Artificial Intelligence: American Attitudes and Trends. *SSRN Electronic Journal*, January, 1–110.
- Zhang, Y., Xiong, F., Xie, Y., Fan, X., & Gu, H. (2020). The impact of artificial intelligence and blockchain on the accounting profession. *IEEE Access*, 8, 110461–110477.